

**Derewel ana Pol sə vinden ayak anà
đo sə
Ruma ahay
Adakay way pə deftere a anan**

Derewel a zəbor a anan nà, Pol a vinden anan ayak anà egliz à Ruma. Ruma aday nà, kè tərak wulen su doh zek məduwen a sə dāliyugo a fok. A ga nà, kawa kula Pol kà zlak à Ruma fan bay. Anga nan kutok, a tətakan atan ayak way ahay bayak a dəc dəc pə cəved a Mbərom sə varan anà đo ahay aday ti tam ata awan.

Nga sa 'am ahay

Pol a đakay anan zek anahan (1.1-17)

Pa 'am a Mbərom nà, đo ahay fok ta gak ines (1.18 - 3.20)

Mbərom a təma đo ahay nə kəkəməw (3.21 - 4.25)

Anjahay wiya su đo sa đaf nga pə Yesu ahay (5.1 - 8.39)

Mbərom a ngaman anà Isəra'ila ahay (9.1 - 11.36)

Anjahay su đo a Yesu ahay à wulen a tinen inde (12.1 - 15.13)

Aja 'am ahay (15.14 - 16.27)

Pol a jan ayak 'am anà đo sə Ruma ahay

¹ Sə vindek ayak đerewel a anan nà, nen Pol, đo si mer su way ana Yesu Almasihu. A ngumo aday nê təra đo maslan anahan awan, nen mə walay a sə đakay anan ləbara anahan mugom a anà đo ahay. ² Ləbara ata aday nà, Mbərom a kè zlapak uko anan ahay tə dundo ana đo maja'am anahan

ahay kwakwa, tə vinde anan à Deftere anahan inde. ³ Ləbara ata nà, pə wan anahan, Bahay a mənuko Yesu Almasihu. Winen mə wahay a pə daliyugo nà, à dala mbak ana bahay Dawuda inde. ⁴ Mbərom a slabakay anan ahay à məke wa tə mægala ana Apasay Cəncan awan. Matanan kutok, Mbərom a đakay anan nə Yesu Almasihu, Bahay a mənuko, winen wan anahan awan. ⁵ Tə winen a kutok, Mbərom a təra nen do maslan anahan awan. U go sumor ata nà, aday nà zla saa đakay anan 'am anahan anà do su kon azar aya awan, aday tã đaf apan nga, tã đəfan apan lele. Natiya, ti həran nga anà sləmay a Yesu Almasihu kutok.

⁶ Kwanay Ruma ahay, kwanay đukwen à wulen su do ataya inde. Mbərom a ngamak ikwen nà, aday kã təren do ana Yesu Almasihu ahay. ⁷ Anga nan kutok, nə vindek ikwen ayak nà, à kwanay do a Mbərom a sə pəlay ataya awan. A ngamak ikwen nà, aday kã təren do anahan aya awan.

Mbərom Bəbay a mənuko tə Yesu Almasihu Bahay a mənuko, tã gak ikwen sumor, aday tã varak ikwen zay a tinen.

A nan anà Pol sa zla à Ruma

⁸ Mama'am aday nà, nə ngəran anà Mbərom anga kwanay a fok tə sləmay ana Yesu Almasihu. Angamaw? Anga do ahay bayak a pə daliyugo tinen apan ti sləne nà, kwanay apan ki đəfen nga pə Yesu Almasihu. ⁹ Pac pac nen apan ni ga amboh cəna, nə bayak nə pə kwanay awan. Way a nen sa ja həna ata đukwen nà, Mbərom awan a san zle, na ja ata nà, 'am đidek awan. Winen a aday nà, na gan mer su way a đukwen tə mivəl kərtək awan.

Na gan mer su way sə ďakay anan ləbara a mugom a pə wan anahan Yesu Almasihu.

¹⁰ Na gan amboh həna, aday á vuro cəved sa zlak ayak əga kwanay. Kak way ata kà zlak anan à nga ite nà, ni zlak ayak kutok. ¹¹ Anga na gak anan may nə bayak a sa zlak ayak saa varak ikwen ahay way ana Apasay Cəncan a sə vuro ataya awan, anga aday kə njiden məgala anahan. ¹² Na ja adəka nà, varuko anan məgala i zek ahay lele, anga mənuko də dəfak nga pə Yesu Almasihu.

¹³ Mərak uno ahay, u no dukwen, sənən apan aday nà, na gak anan may sa zlak ayak əga kwanay nə saray bayak awan. Əna hwiya nə njadak cəved a bay way anahan. U no sa zlak ayak saa ga mer su way à wulen a kwanay kawa anuno sa taa ga ù kon azar aya ata re, anga aday kə zəgihen anan sə pərahan azar anà Yesu lele. ¹⁴ Mbərom kə varak uno mer su way à alay inde. Natiya təktek ni ďakan anan ləbara ata anà do ahay fok. Nə ďakan anan anà do mə vəzle aya aday anà do mə vəzle a itəbay ataya re. Nə ďakan anan anà do mə jangay aya aday anà do mə jangay a itəbay ataya re. ¹⁵ Anga nan kutok, na gan may tə mindel sə ďakak ikwen anan ləbara a Yesu ata anà kwanay Ruma ahay re.

Ləbara ana Yesu nà, məgala awan

¹⁶ Nen tə ataslay mivəl a sə ďakay anan ləbara ana Yesu. U go waray bay. Anga ləbara a mugom ata nà, məgala ana Mbərom uda awan sa tam anan do sa dəf nga pə Yesu Almasihu ataya fok. A varan cəved pa 'am nə anà Yahuda ahay aday ù do su kon azar aya re. ¹⁷ Ləbara a mugom ata a ďakay aday

nà, Mbərom a təra anan dō zənzen a, dō dīdek a pa 'am anahan a nə kəkəməw. A nan nà, dō ahay tã daf nga pa wan anahan cəna coy. Cəved maza inde sabay. A təra nə kawa ana Mbərom a sa ja à Deftere anahan inde ata awan, a wa: «Dowan a kè dəfak nga pə Mbərom cəna, i təra anan dō dīdek a pa 'am anahan. Ata dowan ata i njad sifa dīdek awan.*»

Mbərom a ga mivel pə ines sə dō ahay fok

¹⁸ Aya əna, mivel a Mbərom winen apan i kay uho anga sa ga sariya pə huwan su dō zənzen awan, bina tinen tə dəfan apan bay, tə həran nga bay. Mbərom i gan atan sariya anga way a tinen a sa ga ata nà, kè mbəsakak anan cəved anà dō azar a sa san anan dīdek a Mbərom sabay. ¹⁹ Mbərom i gan atan sariya, anga ta san cəved sa tam zle. Ba kè dəkak atan anan cəved ata awan, əna tə bənək anan bitem anà cəved ata bay. ²⁰ Mbərom a aday nà, winen kəkəməw? Kula dowan kè canak anan bay. Əna a ban pə ananahan sə ndakay daliyugo ata wa nà, way anahan a mə ndakay ataya tə dəkay anan nə winen Ba Məgala pa sə viyviya awan, aday winen dō kərtek Mbərom a way anahan. Way ataya fok ta ca ike. Anga nan, dō ahay ti mba apan sa njad alay sa 'am tətə sabay.

²¹ Natiya kutok, kwa à ga nə ta san Mbərom zle dəp nà, tə hərak anan nga aday tə ngərak anan kawa abay tədə sə həran nga aday sə ngəran anà Mbərom ata bay. Adəka nà, abayak nga a tinen a fok nə pə way kəriya aya awan. Asan way a tinen kè hurfok. Ta san awan pə Mbərom sabay. ²² Tə bayak adəka nà, ta san way zle, cəkəbay tinen

* **1:17** Ca pə Habakuk 2.4.

ḡəlbəle aya awan. ²³ Tə varak anan mazlaḡ anà Mbərom, ḡo sa mac itəbay ata, sabay. Ta ma nga nə sə dukwen ḡərmec ù vo anà pəra ahay sa ga minje tu ḡo zənnen aday sa mac ataya awan, aday anà pəra ahay sa ga minje tə məvuhom ahay, way sə kiḡe ahay, aday anà way sa zla tə kutov ahay cara cara.

²⁴ Anga nan kutok, Mbərom a mbəsak atan sa ga way sa zlan atan à nga, way lelibay ataya awan. Ti ga way sə waray ahay sa ga məsagar pi zek ahay.

²⁵ Tə mbəsak Mbərom, ḡo sə ḡiḡek, anga sə pərahan azar anà way mungwalay aya awan. Tə həran nga aḡəka nə, anà way a Mbərom sə ndakay ataya awan. Tinen mbəsak zek a Mbərom a ḡo sə ndakay way ataya awan, ḡowan a abay təḡe sə həran nga, sə nḡəran pa sə viyviya ata awan. Amen.

²⁶ Anga nan, Mbərom a mbəsak atan tā ga way sə waray a sa zlan atan à nga cəvedabay ata awan. Uwar ahay, tə mbəsak sə nahay tə mungol ahay, ta ma nga sə nahay aḡəka nə tə uwar car aya awan. Way ata ḡukwen nə way sa zlan à nga anà Mbərom bay. ²⁷ Mungol ahay ḡukwen ta ga nə matanan, tə mbəsak anan uwar ahay, ta ma nga sa gan may aḡəka nə, anà mungol ahay kawa tinen aya awan. Natiya kutok, atə mungol tə mungol tinen apan ti ga way ma ga waray aya sa ga patan məsagar. Ti mer su way a tinen ataya, tinen apan ti nḡəzahay sariya pi zek anga ines a tinen ataya awan.

²⁸ ḡo ataya tə pəlay sa san Mbərom bay. Anga nan, winen a kə mbəsakak atan aday tā nes anan abayak nga a tinen matanan kutok, tā ga way lelibay aya bayak awan sa zlan atan à nga. ²⁹ Mivel a tinen nə, ma rah aya tə way lelibay aya cara

cara bayak awan. Tinen apan ti ga ubor pə way sə dō ahay, tinen sədœk aya awan, sərak aya awan, tinen apan ti vad dō, tinen apan ti tære, tinen apan ti njəkan uda anà dō ahay, tinen huwan aya awan, tinen apan ti gədan azar anà dō azar awan,³⁰ tinen apan ti ja 'am lelibay aya pə dō ahay, ti nan ide anà Mbərom, ti gənanhan anà dō ahay, ti həran nga anà zek a tinen, ti zlapay awan aya awan, tinen apan ti pəlay nə cəved wiya sa ga ines ahay, tə dəfan apan anà bəbay a tinen ahay kabay anà may a tinen ahay sabay,³¹ ta san way lele aya sabay, ta san pa 'am a tinen ma ja aya sabay, ta san sə pəlay dō sabay, dōwan a gan atan ĩ zek wa itəbay re.³² Aday dukwen, dō ataya ta san zle, Tawrita a Mbərom kà jak pə sariya ana dō ataya awan, ti njad amac. Kwa â ga nə ta san zle dəp nə, tinen apan ti ga way ataya matanan hwiya. Mə zakay a kutok nə, tinen apan ti həran nga anà dō sa ga way ataya kawa ta ga nə way lele aya awan.

2

Sariya a Mbərom saa gan anà dō ahay ata awan

¹ Kwa â ga nə iken waya waya, san apan aday nə, kak iken apan ki man anan mungok anà dō pə ines cəna, ka man anan mungok ata nə, anà zek anak awan re, anga ki mba apan sa njad alay sa 'am sabay, bina iken a dukwen ka ga nə way a lelibay ataya re. ² Da san apan zle asanaw, kak Mbərom kà gak anan sariya anà dō sa ga way matanan ataya nə, sariya anahan nə dīdek awan. ³ Iken dō sa man anan mungok ù dō pə way lelibay aya aday iken a ka ga way ataya re ata nə, ki saa tam

pə sariya a Mbərom a wa nə kəkəma kəla anaw?
⁴ Adəka bay, i ga nà, tiya nə kə kədəy anan sumor a Mbərom tə munapanaw anahan däge? Kə kədəy anan anga Mbərom a ngam sa gak sariya fan bay ata bidaw? A gak sumor ata dukwen, aday kâ njad alay a sa yam pə ines anak ahay aday nà, ka san bidaw?

⁵ Iken nà, kurkwilen à sləmay anak inde, a nak sa yam pə ines anak bay adəka. Tə alay anak awan, a nak Mbərom â gak sariya anahan. Pə luvon sə sariya a Mbərom nà, ki ga dəcə nà, bayak awan. Anga pə luvon ata cəna, Mbərom i gan sariya anà dō ahay fok tə cəved awan. ⁶ I varan anà dō ahay fok nə pə way a tinen aya sa ga ata awan. ⁷ Dō hinen ahay tə rəzlen à nga wa anà mer su way lele aya, aday ti gan may anà mazlaḅ a Mbərom a saa varan atan ataya awan, ti gan may anà zlangar a anahan, ti gan may anà sifa sa ndav bay ata awan. Anà dō ataya kutok, Mbərom i varan atan sifa sa ndav bay ata kutok. ⁸ Əna dō azar aya ite, ti vəze pə Mbərom. Dō ataya ite nà, dō sa ngam didek itəbay ataya awan, aday tə pərahan azar adəka nà, sa ga nə sədək a tinen ahay ataya awan. Mbərom i bəjok anan way sə mivel anahan ahay fok pə tinen. ⁹ Matana awan, dō sə sədək ahay fok, ti njad dəcə sa sa lirew. I lah pə Yahuda ahay aday dō su kon azar aya kutok. ¹⁰ Aya əna, dō sa ga way lele aya ite nà, Mbərom i varan atan mazlaḅ, i ngəran atan, i varan atan zay. I lah sə varan pa 'am dukwen anà Yahuda ahay, aday anà dō su kon a azar aya re. ¹¹ Mbərom a ga mer su way anahan pə dō ahay nà, alay kərtek a wa.

¹² Dō su kon a azar ataya nà, tinen apan ti ga

ines, aday ta san Tawrita itəbay. Tinen ti lize dukwen, mənjenja Tawrita ata re. Yahuda ahay ite nà, ta ga ines, aday ta san Tawrita zle. Mbərom i gan atan sariya anga Tawrita ata awan. ¹³ Dowan saa təra dō dīdek a pa 'am a Mbərom ta sa pak sləmay pə Tawrita nà, ibay. Si kak dowan a kə dəfak anan apan aday. ¹⁴ Do su kon azar aya nà, ta san Tawrita itəbay. Aday dukwen, à alay azar aya nà, ta ga way tədə kawa ana Tawrita sa ja ata re. Ta gak kawa ana Tawrita sa ja ata nà, ata tə dakay anan Tawrita inde à mivel a tinen kwa abay á ga nə dowan kà jak atan 'am sə Tawrita bay dəp nà, na. ¹⁵ Mer su way a tinen a sa ga ata a dakay anan nà, Tawrita inde ma ga nga awan, à mivel a tinen ahay inde, anga aday tã san way ana Tawrita sa jan atan «gen» ataya awan. Mez si zek a tinen a a dakay anan re. Bina, alay azar dukwen, tinen a ta san zle, ta gak way lelibay awan, kabay ta gak way lele awan ata re. ¹⁶ Pə luvon a aday way ataya ti kay zek uho, Mbərom i gan sariya anà dō ahay tə alay ana Yesu Almasihu ata awan. Mbərom i ga sariya pə dō ahay anga way mi dər aya à mivel inde ata awan. Ləbara mugom a nen sə təkəren anà dō ahay ata nà, a ja nə way ataya kutok.

Yahuda ahay tə dəfak anan apan anà Tawrita a bay

¹⁷ Kwanay Yahuda ahay, ki cen pa nga a kwanay həna nà, kəkəməw? Ki jen nà, kwanay Yahuda ahay, ki jen nə kə bənen Tawrita à alay inde, aday ki jen nà, kwanay dō a Mbərom ahay. ¹⁸ Ki jen nə way sa zlan à nga anà Mbərom ata dukwen, kə sənən zle coy, anga Tawrita kə dakak ikwen

anan way lele aya sa ga. ¹⁹ A ga pikwen nà, ki mben apan sə bənan alay anà hurof ahay aday sə dəvan anà dō a azar aya tinen ì ide zənnen a inde ata awan. ²⁰ Kwanay gədek a tətakan anan way anà dō ɓəlɓəle aya, aday sə jangan atan way anà dō gwaslay ahay aya à abayak nga inde mba ata awan. Matana awan, ki jen nə Tawrita kə ɗakak ikwen anan cəved sa san way aday sa san ɗidek ahay fok.

²¹ Əna kwanay apan ki tətakan anan anan way anà dō ahay, əna kwanay mbədek anan à nga wa sə tətakan anan way anà nga a kwanay aya awan. Ki jen nà: «Kâ ga akar bay!» Kwanay a, kwanay apan ki kəren way ahay. ²² Ki jen anà dō ahay nà: «Kâ ga mədigwed bay!» aday kwanay a, kwanay apan ki pəlen uwar ahay uho ata kəmaw? Kwanay apan ki gifen anan 'am anà dō ahay sa ga pəra, əna a zlak ikwen à nga sə kəray ahay way ahay ù doh sə pəra ataya wa kəkəma asa anaw? ²³ Kwanay apan ki hərən anan nga ì zek bayak awan, anga Mbərom kə varak ikwen Tawrita anahan, əna kwanay apan ki nəsen anan Tawrita ata nə pa ma mba asanaw? Ata kə nəsen nà, sləmay a Mbərom awan. ²⁴ Mə vinde a à Deftere a Mbərom a inde nə matanan, a wa: «Do su kon azar aya tinen apan ti nes anan sləmay a Mbərom dəggerger anga kwanay Yahuda ahay.*»

Way sə ɗakay anan iken Yahuda ahay nà, agad mədəndalas bay

²⁵ Kwanay Yahuda ahay nə kə gəden mədəndalas anga sə ɗakay a nə kwanay dō a Mbərom ahay.

* **2:24** Ca pə Esaaya 52.5.

Kak kə pərihen anan azar anà way ana Tawrita sa ja matanan nà, i mak ikwen zek acəkan. Kak ki gen anan way ana Tawrita sa jak ikwen ata bay nà, ki təren kərtek a tu dō ma gad mədəndalas aya itəbay ataya awan. Magwagway a kwanay a ibay. ²⁶ Natiya nà, dō kə gədak mədəndalas itəbay, aday kə bənək anan bitem anà 'am ana Tawrita a Mbərom ata lele nà, Mbərom a i ca apan kawa dō ma gad mədəndalas a bay aday daw? ²⁷ Anga nan kutok, dō su kon a azar aya aday tə gədak mədəndalas sə awan itəbay əna ti dəfan apan anà Tawrita ataya, ti sa mak ikwen anan mungok kutok asa. Anga kwanay nà, Tawrita a kwanay inde, aday kwanay apan ki gəden mədəndalas. Cəkəbay ki gen anan way mbala ana Tawrita sa ga apan 'am ata awan.

²⁸ Natiya kutok nà, sə təra Yahuda ahay didek aya nə maya anaw? Do sa gad pa zlay si zek anahan wa ata daw? A'ay. Agad mədəndalas didek a nà, agad pa zlay si zek wa cəna coy bay. ²⁹ Əna Yahuda didek nà, dō sa gad mədəndalas à mivél inde ata awan, bina mbala ana Tawrita sa ja apan ata bay. Anga agad mədəndalas didek a nà, mbala ana Apasay a Mbərom sa gad à mivél inde ata awan. Wita dukwen, 'am sə Tawrita mə vinde avinde ata bay. Do matanan kutok cəna, saa həran nga nə Mbərom a bina, dō zəzen a bay.

3

Mer su way ana Mbərom sa ga nà, lele

¹ Izəne dōwan a i cəce: «Kak matanan cukutok nà, Yahuda ahay tə zalay dō su kon a azar aya nə ta ma kutok anaw? Agad mədəndalas a tinen ata

nà, magwagway a inde asa daw?» ² Tə didek a nà, magwagway a inde nə mənjoek bay. Mama'am aday nà, Mbərom kə varak atan anan 'am anahan à alay inde.

³ Izəne dō hinen i cəce asa: «Yahuda aya azar a tə dəfan apan anà 'am a Mbərom sabay. Aka aday, a nan sa ja kutok nà, Mbərom i ga anan way anahan sə zlapay anan ata sabay kutok daw?»

⁴ Matanan bay! Kwa â ga nə dō ahay fok mungwalay aya awan, Mbərom nà, a gad mungwalay itəbay asanaw! Mə vinde à Deftere a Mbərom inde nà:

«Iken Mbərom nà, ka jak 'am cəna, dō ahay fok ti san nə ka ja didek a hwiya acəkan.

Dowan a kə pəlak anak cəved sə mungok dukwen, i san iken dō didem a hwiya.*»

⁵ Izəne dō maza awan i cəce re: «Ines a mənuko sa ga ataya, ta man zek anà dō ahay sa san Mbərom winen a ga ines itəbay. Kak matanan nà, ines a mənuko ahay ti ga mer su way lele awan. Ata, sariya a Mbərom sa gak uko ata nà, tə cəved a bay kələdaw?» Ni ja uda kawa su dō a man a aday!

⁶ Matanan bay jiga awan, Mbərom winen dō didek a hwiya. Bina aday i saa gan sariya anà dō sə daliyugo aya kəkəməw?

⁷ Izəne dō hala maza i cəce asa re: «Kak nen apan ni ga ines nà, ata a kay uho nə Mbərom nə dō didek awan, aday dō ahay ti varan mazlaḅ adəka. Əna, i go uda sariya anga nen dō sa ga ines nə pa ma asa mba anaw?» ⁸ Kəkəməw? Kak matanan nà, sa ga ines nə lele cukutok, anga sumor a Mbərom i kay ahay uho! Do a azar ta gad upo mungwalay sa jəka:

* **3:4** Ca pə Jabuura 51.6.

«Sa ja 'am ata nə Pol.» Do ataya dukwen ti njad wa sariya a Mbərom.

Do mənjanə nes nà, ibay

⁹ Natiya kutok nà, mənuko Yahuda ahay, də zalay do su kon azar aya daw? A'ay, də zalak dowan ibay. Kawa anuno sa ja bine siwaw nà, Yahuda ahay pi zek tu do su kon azar aya fok, ines a lavan atan nga.

¹⁰ Kawa ana Deftere a Mbərom sa ja aday nà:

«Dowan inde kwa kərtek didek a nà, ibay.

¹¹ Dowan inde kərtek sa san didem nà, ibay.

Dowan inde sə pəlay sa san Mbərom a dukwen, ibay re.

¹² Do ahay fok tə mbədahak anan ləen anà Mbərom, tə tərak do kəriya aya awan.

Dowan inde sa ga sumor kwa kərtek dukwen, ibay.†»

¹³ «Way sa nay uho à 'am a tinen ahay wa cəna, lelibay aya fok,

kawa way sa nay ahay à jəvay mə təba a wa a rəbas ike ata awan.

Miresl a tinen ahay tə mbəda nà, way sə njəkan uda anà do a azar aya awan.‡»

«'Am a tinen ahay fok nə kawa umom su kòn ahay.§»

¹⁴ «Ta ja dukwen, 'am sə tahasl do ahay hwiya, aday 'am mi wesl aya re.*»

¹⁵ «Ta haw sa vad do dukwen ahahaw.

¹⁶ A man a tinen sa zla ahay cəna, ti həzlap way sə gəban dəce anà do ahay bayak awan.

† 3:12 Ca pə Jabuura 14.1-3, 53.2-4; Gaajoowo 7.20. ‡ 3:13 Ca

pə Jabuura 5.10. § 3:13 Ca pə Jabuura 140.4. * 3:14 Ca pə

Jabuura 10.7.

17 Ta san cəved sə njahay zay tə dō ahay itəbay re.†»

18 «Tə jəjaran anà Mbərom itəbay fok.‡»

19 Kak Deftere a Mbərom kà jak matanan cuku-tok nà, dā san apan zle, a jan 'am ata nə anà dō a aday Mbərom a varay 'am anahan a à alay a tinen ahay inde ataya bidaw? Natiya kutok, dōwan inde kwa kərtek i mba apan sə məman anan ines tətə sabay. Mbərom i gan sariya anà dō ahay fok.

20 Matana awan, dōwan inde saa təra dō dīdek a pa 'am a Mbərom anga sə dəfan apan anà Tawrita nà, ibay. Adəka, Tawrita a jan anà dō ahay nà, ines inde aday tā san anan coy.

Do ahay ti təra dō dīdek aya pa 'am a Mbərom nə kəkəməw?

21 Həna nà, Mbərom kə təbak anan cəved anà dō ahay sə təra dō dīdek aya pa 'am anahan. Cəved a wiya ata nə tə bənak pi zek tə cəved sə Tawrita bay. Aya əna, Tawrita pi zek tu dō maja'am ana Mbərom ahay ta jak pə cəved ata kurre way anahan. 22 Cəved ata nà, natiya awan: Dōwan aya tə dəfak nga pə Yesu Almasihu nà, tinen ti təra dō dīdek aya pa 'am a Mbərom kutok. Mbərom a təba cəved ata dukwen, anga Yahuda ahay taayak bay, əna anà dō saa dəf nga pə Yesu ahay fok. Anga Mbərom awan aday nà, a gəzla dō ahay pi zek wa itəbay. 23 Bina, dō ahay fok ta gak ines. Ta slak sə njahay à man sə mazlaḅ a Mbərom cəncan ata bay.

24 Aya əna, Mbərom kə gak atan sumor anahan kəriya awan, kə tərak atan dō dīdek aya pa 'am anahan. A ga matanan ata dukwen tə alay ana Yesu Almasihu, dō sə təmay atan ahay à atahasl

† 3:17 Ca pə Esaaya 59.7-8. ‡ 3:18 Ca pə Jabuura 36.2.

wa ata awan. ²⁵ Mbərom a slənay anan, anga aday â mac à yime sə do ahay fok, aday mez anahan â banay puko wa ines ahay. Matanan, dowan a kə dəfak nga pə Yesu cəna, Mbərom i pəsen anan ines anahan kutok. A ga kətanən nà, anga a nan sə dəkay anan nə winen do didek awan. Ines sə do ahay sa taa ga ataya nà, Mbərom a taa ga kawa a canan atan bay, ²⁶ a taa njahay tete kawa awan ibay. Əna həna kutok, winen apan i dakan anan anà do ahay nà, winen do didek awan, ta sa ga way didek awan. Aday dukwen, a nan sə təra anan do sa daf nga pə Yesu ahay, do didek aya pa 'am anahan.

²⁷ Kak matanan cukutok nà, awan a inde kə mbəsakak uko aday dī njad sa ga anan ti zek daw? Ibay jiga awan. Kak abay dowan a a dəfan apan nà, anà Tawrita fok kəma, ata abay i mba apan sa ga anan ti zek lele. Əna Mbərom a a təba nə cəved miza awan. Cəved ata nà, adaf nga pə Yesu Almasihu.

²⁸ Matanan, da san zle way anahan, Mbərom a təra anan do ahay, do didek aya pa 'am anahan nà, anga tə dəfak nga pə Yesu, bina anga sə dəfan apan anà Tawrita a Musa bay. ²⁹ Aka aday winen a nà, Mbərom sə Yahuda ahay taayan kələdaw? A'ay, winen Mbərom sə do ahay kəzlek, Yahuda ahay tu do su kon azar aya təkə. ³⁰ Anga Mbərom nə winen kərtək. Kak Yahuda ahay tə dəfak apan nga, i təra atan do didek aya pa 'am anahan. § Matanan re, kak do su kon azar ataya tə dəfak nga pə Mbərom dukwen, i təra atan do didek aya pa 'am anahan re.* ³¹ Na jak matanan nà, ata nə kədiyək anan

§ 3:30 Yahuda ahay, tinen do ma gad mədəndalas aya awan.

* 3:30 Do su kon azar aya nà, tinen do ma gad mədəndalas aya itəbay ataya awan.

Tawrita adəka daw? Adəka bay, nə həran nga, aday nə təra anan way lele kawa ana Mbərom a sa dəf anan ata awan.

4

Minje ana Ibərahima

¹ Həna nə, bayakuko pə bije a mənuko Ibərahima aday. Di ja nə maw? Ma sə tərən anaw? ² Kak Ibərahima kə tərak do didek a pa 'am a Mbərom anga a ga mer su way lele nə, abay tiya nə i njad sə həran nga anə zek. Əna kə njadak sə həran nga anə zek pa 'am ana Mbərom bay. ³ A Deftere a Mbərom inde nə, ta ja apan nə maw? «Ibərahima kə dəfak nga pə Mbərom. Anga nan, Mbərom a ca apan nə winen do didek awan.*» ⁴ Da san zle, dowan a kə gak mer su way cəna, tə haman way sə herreḅ anahan, bina tə varan nə magwagway bay asanaw? Wita nə way sə herreḅ anahan a way anahan. ⁵ Əna dowan a kə dəfak nga pə Yesu mənəna a dəf nga pi mer su way anahan lele aya nə, Mbərom i ca apan nə, adaf nga anahan ata kə tərak anan do didek awan. Cəved a Mbərom inde sə təra anan do ahay do didek aya pa 'am anahan, aday ta 'am kəriya awan.

⁶ Bahay Dawuda a ja matana re. A ja nə, Mbərom a təra anan do sa dəf apan nga ataya, do didek aya pa 'am anahan, mənəna a ca ide pi mer su way a tinen ata awan. Ti taslay mível kutok. Matanan, Dawuda a wa:

⁷ «Do sa ga ines ahay ti taslay mível,
 anga Mbərom kə pəsek atan anan ines a tinen
 ahay,

* **4:3** Ca pə Laataanooji 15.6.

aday kè banak patan wa atahasl a tinen ahay fok.

⁸ Do sa ga ines ahay, ti taslay mível,
 anga Mbərom i ca pə ines a tinen ahay
 sabay.†»

⁹ Natiya, ataslay mível ata nà, winen mə lavay zek a anga Yahuda ahay dəkdek daw, kabay anga do su kon azar aya cite daw? Nə lahak sa ja coy asanaw: «Ibərahima kə dəfak nga pə Mbərom. Anga nan, Mbərom a ca apan nə winen do didek awan.‡» ¹⁰ Way ata a təra nà, siwaw? A gad mədəndalas aday daw, kabay pə dəba anahan a wa daw? Pə dəba anahan a wa bay. A sa gad mədəndalas nà, Mbərom kə tərak anan winen do didek a pa 'am anahan coy. ¹¹ Ibərahima a gad mədəndalas sə dakay anan winen kə dəfak nga pə Mbərom coy, aday Mbərom kə tərak anan do didek a pa 'am anahan coy re. Matanan Ibərahima a təra bəbay su do sa dəf nga ahay aday tinen ma gad mədəndalas a itəbay ataya fok. Bina Mbərom a təra atan do didek aya pa 'am anahan kawa anahan sə təra anan Ibərahima ata awan. ¹² Aday Ibərahima, winen bəbay su do ma gad mədəndalas aya fok re, əna si ti pərahan azar anə cəved sə adaf nga ana Ibərahima à alay a aday a saa gad mədəndalas ata awan.

Way a Mbərom mə zlapan a anə do anahan ahay

¹³ Mbərom a zlapan anə Ibərahima, i varan anan daliyugo fok anə zahav anahan. Matanan kutok, Mbərom a a zlapan anan nà, anga Ibərahima kə dəfak anan apan anə Tawrita bay, əna a zlapan

† 4:8 Ca pə Jabuura 32.1-2. ‡ 4:9 Ca pə Laataanooji 15.6.

anan anga Ibərahima kə dəfak apan nga ata awan, kə tərak dō dīdek a pa 'am anahan. § 14 Kak dōwan aya inde tə njadak way ata anga sə dəfan apan anə Tawrita cəna, ata adaf nga pə Mbərom i təra kəriya bugol, aday 'am a Mbərom sə zlapay anan ata kə tərak way kəriya re. 15 Tawrita a gəbay ahay cəna, mivəl a Mbərom, bina dō ahay tə dəfan apan bay, ta gak ines. Abay Tawrita â ga ibay cəna, aga ines i ga inde sabay re.

16 Anga nan kutok, way a Mbərom sə zlapay anan ata nà, a zlapan anan nə anə dō sa daf apan nga ahay. A ga matanan ata dukwen, aday â varan atan anan way ata kəriya awan. 'Am ata mə zlapan a dukwen, anə zahav ana Ibərahima ahay fok. Zahav ana Ibərahima nà, dō sə dəfan apan anə Tawrita ahay dəkdək bay, əna dō sa daf nga pə Mbərom kawa Ibərahima ahay re. Anga winen nə bəbay a mənuko aya fok. 17 Kawa ana Mbərom sa jan anə Ibərahima, a wa: «Nə tərak iken bije sə zahav ahay bayak awan.*» Matanan Ibərahima nà, winen bəbay a mənuko pa man sə ide a Mbərom, anga winen kə dəfak apan nga. Mbərom winen dō sə varan sifa anə way ma mac aya fok, dō sə ndakay way ahay fok tə alay məgəbar awan, ata awan. 18 Abay abayak nga ana Ibərahima inde pə awan sabay, əna kə dəfak nga pa 'am a Mbərom sa ja: «Wan sə kutov anak ahay ti baslay zek bay†» ata awan. Kə dəfak anan ide anahan zuhhwe pə Mbərom, kə tərak bəbay sə zahav ahay bayak awan acəkan. 19 A san zle re, ava anahan kə dəzlek

§ 4:13 Ca pə Laataanooji 12.2-3, 17.4-6, 22.15-18. * 4:17 Ca pə Laataanooji 17.5. † 4:18 Ca pə Laataanooji 15.5.

bāse səkāt coy, aday Saratu dukwen, i mba apan sa ga wan sabay. Kwa â ga nə zlay si zek anahan nə coy kawa ma mac awan dəp nə, adaf nga anahan pə Mbərom ata bəle a bay.

²⁰ Anga nan, kula way a Mbərom sə zlapan anan ata, kà gak anan hiyem hiyem bay. Adəka nə, adaf nga anahan kə jərahak, a ma nga sə həran nga à Mbərom. ²¹ Way inde a san zle kərtek cəna: Mbərom nə məgala anahan inde sa ga way anahan sə zlapay anan ata awan. ²² Anga nan, Mbərom a ca apan nə winen dō dīdek awan.† ²³ 'Am a Deftere sa ja «Mbərom a ca apan nə winen dō dīdek awan» ata, mə vinde nə anga Ibərahima dəkdek bay. ²⁴ 'Am ata mə vinde a anga mənuko re. Da daf nga nə pə Mbərom, winen dō sə pədfəkey anan Bahay a mənuko Yesu à wulen su dō ma mac aya wa ata awan. Aday winen a dukwen i i təra mənuko dō dīdek aya pa 'am anahan. ²⁵ Mbərom a mbəsak anan â mac anga ines a mənuko ahay, aday a slabakay anan anga dē təra dō dīdek aya pa 'am anahan awan.

5

Mbərom a zlah anan məlmal anahan tə mənuko nà, tə Yesu

¹ Matanan kutok, də təra dō dīdek aya pa 'am a Mbərom, anga də dəfak apan nga, aday həna kutok zay a mənuko inde tə winen anga Bahay a mənuko Yesu Almasihu. ² Winen kə njadək uko cəved aday Mbərom a gak uko sumor, anga də dəfak nga pə winen awan. Tə sumor anahan ata nə, dī jəra sə

† 4:22 Ca pə Laataanooji 15.6.

tavay apan nə njənan lele. Di taslay anan mível, anga dī i njad sə njahay à man sə mazlaḅ a Mbərom. ³ Aday asa, dī taslay mível tə dəcə a mənuko ahay re, anga da san zle, da gak dəcə nà, dī njad ngatay aday. ⁴ Ngatay aday dukwen, i təra mənuko do ma san nga aya awan. Aday də tərak do ma san nga aya ite, dī dəfan ide anà way sa 'am. ⁵ Di dəfan ide anà way sa 'am, way sa 'am ata dukwen a njəkan uda anà do itəbay asanaw? Anga Mbərom kà kak uko anan asan zek anahan coy ta sə varak uko ahay Apasay anahan Cəncan a à mível inde re.

⁶ Ayaw, à alay a mənuko bəle aya mba ata nà, Almasihu winen kə məcak anga mənuko, mənuko aday nà, do mə vəze aya pə Mbərom. Almasihu a mac nà, à alay ata kutok, kawa sa zlan à nga à Mbərom. ⁷ Dowan saa təma sa mac anga do dīdek a natiya ca nà, ibay. Izəne anga do sa ga way lele aya nà, do ahay ti ngam sa mac. ⁸ Cəkəbay Almasihu a mac anga mənuko nà, à alay a mənuko do sə ines ahay hwiya. Matanan Mbərom a kay anan ahay asan zek anahan anga nuko nà, na. ⁹ Aya, mez ana Almasihu kə varak uko cəved sə təra do dīdek aya pa 'am a Mbərom. Anga nan da san zle lele re, zek a ana Almasihu a dukwen, i i tam mənuko à mível a Mbərom saa ga pə do ahay ata wa re. ¹⁰ A alay a aday mənuko do sa nan ide anà Mbərom ahay hwiya ata nà, winen kə ndəvak anan sa zlah anan məlmal tə mənuko, tə amac a wan anahan. Aka aday həna də tərak do anahan ahay coy nà, i tam mənuko à sariya anahan saa ga ata wa, anga wan anahan kə slabakak ahay à məke wa kutok bidaw? ¹¹ Wita dəkdek cəna coy bay. Di taslay mível re, anga ajapay a mənuko tə Mbərom, bina

Yesu Almasihu Bahay a mənuko kə tərak mənuko car a Mbərom ahay coy asanaw?

Minje ata ana Adama tə Almasihu

¹² Atahasl a nay ahay pə daliyugo nà, anga do kərtek sa ga ines, winen nà, Adama. Aday ines anahan a tavakay ahay amac pə do ahay. Do ahay fok ti mac kutok, anga fok a tinen a ta gak ines re.

¹³ Mbərom a saa varan Tawrita anà Musa nà, ines inde pə daliyugo coy. Əna à alay a Tawrita inde fan bay ata nà, Mbərom a baslay ines a tinen ahay fan bay re. ¹⁴ Aya əna, a bənay ahay pə Adama wa hus pə Musa dukwen, amac winen apan i vad do ahay. Kwa tinen ta gak ines kawa ana Adama do sə vəze pə Mbərom ata itəbay nà, amac kə vədak atan re.

Adama dukwen, winen kawa minje ana Yesu, dowan a saa nay ahay ata awan. ¹⁵ Əna magwagway a Mbərom sə varak uko tə Yesu ata nà, kə gak minje tə ines mbala ana Adama sa ga ata bay. Tə dīdek a nà, do ahay bayak a tə məcak anga ines ana Adama. Əna magwagway a Mbərom sa var kəriya tə alay ana Yesu Almasihu ata nà, a zalay atahasl ana Adama. Anga Mbərom kə gak anan sumor anà do ahay kə zalak. ¹⁶ Magwagway a Mbərom nà, a ga minje tə atahasl ana Adama bay. Ines ana Adama sa ga ata nà, kə varak anan mungok coy, sariya kə bənak anan. Aya əna, sumor a Mbərom a mbasay pə ines sə do ahay, kwa á ga nə ta gak ines bayak awan, aday a təra atan do dīdek aya pa 'am anahan. ¹⁷ Matanan kutok, anga ines su do kərtektəkke, amac kə mbərmak alay pə do ahay fok. Əna way sə zalay anan way ata tə sumor dukwen, a nay tu do kərtektəkke, winen

Yesu Almasihu. Anga winen, Mbərom kà gak anan sumor anà dō ahay bayan awan, a təra atan dō dīdek aya pa 'am anahan. Matanan ti njad sifa sa ndav bay ata awan, aday ti ga bahay pə kərtek a tatə Yesu a kutok.

¹⁸ Natiya kutok, ines su dō kərtek kə gəbak ahay 'am sa ban anan dō ahay fok. Matanan, mer su way su dō kərtek lele a, kə gəbak ahay 'am sə təra anan dō ahay fok, dō dīdek aya pa 'am a Mbərom, aday sə varan atan sifa sa ndav bay ata re. ¹⁹ Kwakwa ata nà, dō kərtektəkke a ngam sə dəfan apan anà Mbərom bay. Anga nan, dō ahay bayak a tə tərak dō sə ines ahay. Matanan re, dō kərtektəkke a dəfan apan anà Mbərom. Anga nan, dō ahay bayak a ti təra dō dīdek aya pa 'am anahan.

²⁰ Tawrita a dəzley ahay nà, anga aday ines ahay tâ ma nga sə zəga pə dō ahay ite. Əna à man a aday ines kə zəgahak ata nà, sumor a Mbərom a ma nga sə zəga pə dō ahay ite re. ²¹ Kwakwa ata nà, məgala ana ines inde sa vad dō. Həna dukwen, sumor a Mbərom sa gan anà dō ahay ata nə məgala anahan inde sə təra atan dō dīdek aya pa 'am anahan re. Natiya, dō ahay ti mba apan sa njad sifa sa ndav bay ata awan. Ti njad anan nə tə sləmay ana Yesu Almasihu, Bahay a mənuko.

6

Aga bap̄tisma nà, amac tə Yesu aday aslabakay à məkə wa tə winen a re

¹ Həna kutok nà, u no sa ja nə maw? Zəgahuko anan sa ga ines aday sumor a Mbərom à zəga ite dāw? ² Matanan bay re. Də takas nà, à amac wa. Anga nan, ines a lavak uko nga sabay. Aka aday dī

njahay ì ines inde kəkəma asa anaw? ³ Da san way ata zle lele. A alay a mənuko sa ga baptisma ata nà, də japay nə tə Yesu Almasihu, aday da mac tatə winen a re. ⁴ Matanan, tə baptisma ata nà, mənuko fok də məcak tatə winen, aday ta lak mənuko tatə winen a re. Əna mazlaḅ a Mbərom nə məgala awan, a slabakay anan Almasihu à wulen su do ma mac aya wa. Natiya kutok, i slabakay ahay mənuko anga aday dā njad sə njahay tə sifa wiya awan.

⁵ Natiya, də japak tə winen à alay a mənuko sa mac tə winen ata awan. Matanan, à alay a mənuko saa slabakay à məke wa ata nà, dī japay tə winen à aslabakay anahan à amac wa ata re. ⁶ Sənuko way inde aday: Anjahay a mənuko kwakwa ata nà, tə darak anan ayak pə dədom mə zləngad a pə kərtek a tə Almasihu, anga aday ubor sə ines a mə japay a tə mənuko ata dukwen â lize sə coy, aday mənuko dē təra bile sə ines ahay sabay. ⁷ Natiya kutok, dōwan a kə məcak cəna, winen bile ana ines sabay. ⁸ Matanan, kak də məcak tə Almasihu nà, dī daf apan nga dī njahay tə sifa anga winen a re. ⁹ Almasihu a slabakay ahay à məke wa. Anga nan, da san a zle re, i naa mac sabay, anga məgala ana amac inde apan sabay. ¹⁰ Almasihu kə məcak. Amac anahan ata kə gəzlak atan pi zek wa tə ines sə coy. Həna nà, winen pə kərtek a tə Mbərom, tə sifa awan. ¹¹ Matanan re, kə sənən zle, kwanay dukwen kə məcən, aday kə gəzlen pi zek wa tə ines. Həna nà, kwanay pə kərtek tə Mbərom tə sifa aya awan, anga kwanay mə japay aya tə Yesu Almasihu.

¹² Anga na awan, ines â ga pikwen məgala sabay,

kâ pərihen anan azar anà ubor si zek a kwanay ahay sabay. Ki mæcen wanahan asanaw! ¹³ Kâ sa mbæsiken anan zek a kwanay ines â ga anan mer su way lelibay aya sabay. Gen adæka næ mer su way a Mbærom kutok, kawa dō ma mac aya ta may uho à mæke wa ataya awan. Mbæsiken anan zek a kwanay hæna nà, sa ga mer su way dīdek aya kutok. ¹⁴ Sæ lavak ikwen nga hæna nà, Tawrita sabay, æna sumor a Mbærom sa gak ikwen ata kutok. Natiya mægala ana ines inde pikwen sabay.

Minje sæ bile

¹⁵ Hæna nà, dī ja næ maw? Sæ lavak uko nga nà, Tawrita sabay, æna sumor a Mbærom kutok. Cæved inde sa ga way lelibay a adæka dæw? A'ay! ¹⁶ Kæ sænen itæbay dæw? Kæ tæren bile su dō aday nà, bælaray si ki dæfen anan apan anà dowan ata awan. Kak kwanay bile ana ines ahay, ines i lagay kwanay hus à amac inde. Kak kwanay bile ana Mbærom ahay, ata Mbærom i tæra kwanay dō dīdek aya awan. ¹⁷ Kwakwa ata nà, kwanay bile ana ines ahay. Ngæren anan anà Mbærom anga hæna kæ tæmihen sæ dæfan apan tæ mivel kærtek a anà atatak way a kwanay a sæ slæne ata awan. ¹⁸ Abay kwanay bile sæ ines ahay, æna kæ tæmen ahay à bile sæ ines wa, aday kæ tæren bile ana dīdek ahay kutok ite. ¹⁹ Næ gæða minje sæ bile nà, anga aday kâ sænen way a ni jak ikwen ata awan. A alay a kwanay bile sæ ines ahay ata nà, kæ mbæsiken anan zlay si zek a kwanay â ga mer su way lelibay aya awan. Ki gen nà, mer su way sæ sædæk ahay dækdæk. Hæna biten dūkwen, kwanay bile sæ dīdek

ahay. Matanan, mbəsiken anan zek a kwanay à gan mer su way lele aya awan. Ata anjahay a kwanay i təra à cəncan a inde.

²⁰ Natiya kutok, à alay a kwanay ɓile sə ines ahay ata nà, aga mer su way lele cəna, a zlak ikwen à nga bay. ²¹ Ata, à alay ata kutok nà, ki gen nə maw? Way a sa gak ikwen waray həna biten ataya awan. A andav sə way ma ga waray ataya dukwen, amac inde. ²² Aya əna, həna kutok, kə təmen ahay à ɓile sə ines ata wa. Kə təren ɓile ana Mbərom ahay. Anga nan, anjahay a kwanay i təra à cəncan a inde kutok. A andav a inde ite, ki njiden wa sifa sa ndav bay ata awan. ²³ Magwagway sə ines nà, amac. Əna way a Mbərom sa var kəriya ata nà, sifa sa ndav bay pə kərtek a tə Yesu Almasihu, Bahay a mənuko.

7

Do sa dafnga pə Yesu ahay, tə Tawrita

¹ Mərak uno ahay, way uno a ni jak ikwen ayak həna ata nà, ki sənen, anga kə sənen Tawrita zle coy. Tawrita a lavan nga anà do nà, si à alay a winen tə sifa pə daliyugo mba ata awan. ² Minje nə kawa uwar. A alay a mbaz anahan inde tə sifa nà, Tawrita a ɓan anan pə mbaz anahan ata awan. Əna, mbaz anahan kà sak a mac ite nà, Tawrita kə mbəsakak anan ahay à 'am ana mbaz anahan ma mac ata wa. ³ Uwar kà sak a zla à mbaz hinen, aday mbaz anahan a mama'am ata ma mac a bay cəna, wita uwar ata kà gak mədigwed pa mbaz anahan ata awan. Əna mbaz ata kərtek a kə məcak cəna, 'am sə Tawrita ata inde apan sa ga mədigwed

a sabay. I mba apan sa zla à mbaz hinen, kà gak ines bay.

⁴ Mèrak uno ahay, kwanay hëna ata ðukwen, matanan. Kwanay kə jipen pə kərtek a tə Yesu Almasihu, ðowan a sa mac anga kwanay pə ðədom mə zləngad ata awan. Anga nan kutok, kwanay ðukwen kə mæcen aday kə gəzlen tə Tawrita sə coy. Hëna kə jipen tə Yesu, ðo sə slabakay ahay à mæke wa. Matanan kutok, ði mba apan sa gan mer su way lele aya anà Mbərom, i zlan à nga. ⁵ Da taa ga nà, mer su way sə ubor si zek a nukò ahay. Way ana Tawrita sa ga apan 'am ata nà, ubor si zek nə a gan may sa ga nə tinen aya awan. Way a lelibay ataya nà, tə lagay mənuko à amac inde.

⁶ Hëna kutok, ðə gəzlak tə Tawrita, anga ðə mæcak pə kərtek a tatə Yesu. Anga nan, ði mba apan sa gan mer su way anà Mbərom tə cəved lele aday wiya awan, cəved ana Apasay Cəncan a sə ðakak uko anan ata awan, bina, kawa ana mənuko sa taa ga anga ðə ðəfan apan anà Tawrita ata sabay.

Mer su way ana Tawrita

⁷ A nan sa ja hëna nə ma kutok anaw? Tawrita ata nà, way sə nes ðo adəka ðaw? A'ay! Əna na san ines inde nà, anga Tawrita sə ðuko anan. Bina, abay na san ubor bay, anga na san 'am a sa jəka: «Kà sa ga ubor bay*» ata bay. ⁸ Əna nə sləne 'am ata cəna, ines kə njadək upo cəved kutok, a ga anan mer su way ta 'am ata sə wuho ubor ahay cara cara i zek inde. Mənjəna Tawrita nà, ines a aday ðukwen, winen way ma mac awan. ⁹ Bina, à alay a nen nə sənək pə Tawrita fan bay nà, nen lele

* **7:7** Ca pə Gurtaaki 20.17; Tooktaaki Tawreeta 5.21.

njənnjan tə sifa awan. Əna na san Tawrita kutok cəna, ines kə tərak way tə sifa bugol, aday winen məgala awan. ¹⁰ Ata jumdođ, nen nə məcak ite re. Anga nan kutok, 'am a abay i lagay nen à man sə sifa ata nə, a ma nga sə gəbo ahay adəka nə amac. ¹¹ Natiya Tawrita a varan cəved anà ines sə njəko uda, aday sa vad nen re.

¹² Ayaw, Tawrita nə winen way cəncan awan, aday 'am anahan a ma ja ataya đukwen, tinen way cəncan aya, way đidek aya, aday way lele aya re.

¹³ Aka aday way lele ata a ma nga sa vad nen asa đaw? A'ay re! Əna ines a gəba way a lele ata, a ga anan mer su way sə vuro amac. A tərə matanan, anga aday dā san ines nə, winen ines ata acəkan way anahan. Matanan, Tawrita a ka anan mer su way sə ines lelibay aya fok.

Ines a ka anan məgala anahan pu do zənnen awan

¹⁴ Matanan kutok, da san zle, Tawrita aday nə, a nay ahay à alay a Mbərom a wa. Aday nen nə do zənnen awan, bile sə ines. ¹⁵ Tə đidek a nə, way uno sa ga ata cəna, na san bay. Anga way su no sa ga ata nə, na ga bay. Way su no sa ga bay ata awan, wita nə ni ga anan kutok. ¹⁶ Kak way uno sa ga ata u zlo à nga bay nə, ata nə sənək kutok, Tawrita, winen way lele awan. ¹⁷ Matanan kutok, sa ga way lelibay ata nə nen bay. Atahasl a mə njahay a ĩ nen inde ata sa ga anan. ¹⁸ Anga nan kutok, na san zle, awan inde lele awan ĩ nen inde nə, ibay. Na ja nə, pə ubor si zek uno, nen do zənnen awan ata awan. Aga way lele đukwen, u zlo à nga, əna na mba apan sa ga bay. ¹⁹ Bina lele su no sa ga ata nə, na ga anan

bay, aday lelibay a su no sa ga bay ata kutok, na ga adəka nà, winen awan. ²⁰ Kak way lelibay aday u no sa ga bay dukwen na ga anan cəna, sa ga awan ata dukwen, nen bay. Atahasl a mə njahay a ı nen inde ata awan, sa ga way ata nə winen, nen bay.

²¹ Nga sa 'am a inde kutok: A alay a u no sa ga way lele cəna, ngazl ines a tuvo uda awan. ²² Bina, à mivél uno a inde nà, nen mə taslay mivél a sə pərahan azar anà Tawrita a Mbərom. ²³ Anga nan kutok, na ca apan nà, awan a inde lelibay a ı nen inde a slabak anan vəram tə abayak nga uno sa gan may anà way lele ata awan. Natiya, nen nə tərak bile ana atahasl a mə njahay a ı nen inde ata awan. ²⁴ Anga nan kutok, nə tərak do mə jəjay a sə coy. Aday saa tam wa nen à amac ata wa həna nà, waya kutok anaw? ²⁵ Ngəruko anan həna anà Mbərom, anga kə təmák nen tə alay ana Bahay a mənuko Yesu Almasihu. Natiya kutok, tə ajalay nga uno cəna, ni dəfan apan anà Tawrita a Mbərom, əna ubor si zek uno a gan may sə pərahan azar anà cəved sa ga ines dəkdek.

8

Anjahay tə sifa wiya awan

¹ Matanan kutok, həna nà, awan saa ban anan do ana Yesu Almasihu ahay à sariya inde nà, inde sabay. ² Anga məgala ana Apasay sa var sifa tə alay ana Yesu Almasihu ata a təmay nen à məgala ana atahasl tə amac ata wa. ³ Tawrita ana Musa a mba apan sa tam anan do itəbay, anga bəle sə sluwed si zek su do kə mbəsakak anan cəved a bay re. Əna Mbərom nà, a mba apan. A slənay ahay wan si zek anahan ti zek a kawa su do zənzen aya, aday

sə təmay nuko ï ines a mənuko ahay wa. Tə cəved ata kutok, Mbərom kà gak anan sariya anà ines ï zek su dō zənzen ata inde kutok. ⁴ A ga matanan, anga aday dâ mba apan sa ga way ana Tawrita sa ja ata awan. Bina, dī dəfan apan nà, anà Apasay a Mbərom kutok, bina anà ubor si zek à mənuko sabay. ⁵ Aday nà, dō sə dəfan apan anà ubor si zek a tinen ahay nà, ta ga way sa zlan à nga anà zek a tinen ahay. Əna dō sə dəfan apan anà way sa zlan à nga anà Apasay a Mbərom cəna, ta ga dükwen way sa zlan à nga a cite. ⁶ Dō sa taa bayak pə way sə ubor si zek anahan ahay cəna, a dazay nə à amac inde. Aday dō sa taa bayak pə way sa zlan à nga anà Apasay a Mbərom ite dükwen, i i njad zay tə sifa sa ndav bay ata awan. ⁷ Dō sa taa bayak pə way sa zlan à nga anà ubor si zek cəna, winen dō manide a Mbərom, anga a dəfan apan anà 'am a Mbərom bay, aday a mba apan bay re. ⁸ Dō sa ga way sa zlan à nga anà ubor si zek aday nà, i mba apan sa zlan à nga à Mbərom sabay.

⁹ Kwanay adəka nà, à alay ana məgala sə ubor si zek inde sabay, əna à alay ana məgala sə Apasay a Mbərom, winen mə njahay a à kwanay inde ata awan, kak kwanay apan ki dəfan anan apan anà ubor si zek bay nà, na. Dowan a Apasay ana Almasihu uda ibay ata nà, winen dō anahan bay. ¹⁰ Kwa â ga nə Almasihu winen mə njahay a à kwanay inde, zek a kwanay nə hwiya i mac anga ines. Aya əna, Apasay a Mbərom i varak ikwen sifa, bina kə taren dō dīdek aya pa 'am a Mbərom. ¹¹ Mbərom a slabakay anan ahay Yesu Almasihu à məke wa. Matanan, kak Apasay anahan ata dükwen winen mə njahay a à kwanay inde nà, i

slabakay ahay kwanay à mæke wa tə winen a re.

¹² Natiya kutok, mærak uno ahay, gudire inde puko. Gudire ata nà, sə ubor si zek bay, bəlaray dī ga kawa ana ubor si zek su dō zənzen a sa gan may bay. ¹³ Kak kə njihen kawa sa zlan à nga anà ubor si zek nà, ki mæcen. Aya əna, kə mbəsiken anan Apasay a Mbərom â mærođ anan ubor si zek ata nà, ki njiden sifa kutok. ¹⁴ Anga dō aday Apasay a Mbərom a lavan nga tətə cəna, winen wan a Mbərom. ¹⁵ Apasay ata đukwen a təra kwanay bile aya bay, aday i pak pikwen zlawan maza sabay. A təra kwanay adəka nà, wan a Mbərom ahay sə coy. Aday, tə Apasay ata kutok, də ngaman anà Mbərom nà, «*Abba*, Bəbay uno!» ¹⁶ Apasay a Mbərom a tə alay anahan a đakan anan anà apasay a mənuko sa san anan nə mənuko wan a Mbərom ahay. ¹⁷ Kak mənuko wan a Mbərom ahay cukutok nà, dī njad way anahan a sə dəren anà gwaslay anahan ahay ata re asanaw! I varak uko way anahan sə varan anà Almasihu ata re. Matanan, kak də təmahak sa ga dəcə anga Almasihu nà, dī njad sə təma way sə mazlaḅ anahan ataya re.

Mazlaḅ a mənuko saa njad azanaka ata awan

¹⁸ A ga upo aday nà, awan sə zlangar anan dəcə a mənuko sa ga həna ataya tə mazlaḅ a Mbərom saa varak uko azanaka ataya nə ibay. Kwa mənjoek ca! ¹⁹ Way a Mbərom sə ndakay fok đukwen, tinen apan ti ba nə luvon a aday Mbərom i kay anan ahay uho gwaslay anahan ahay fok kutok ata awan. Ta ba anan nà, ababa. ²⁰ Anga way a Mbərom sə ndakay fok tə tərak way kəriya aya awan. A nan atan sə təra matanan cara bay.

Mbəróm a sa ga atan adəka*, anga aday tâ daf ide ²¹ pə luvon a aday i sa təmay atan ahay à ɓile sə way saa wuslay ataya wa kutok. Ti japay tə wan anahan ahay à mazlaɓ anahan ata inde, à barbarar inde kutok ite. ²² Da san zle, kwa ahay à dālen a wa, hus ahay biten nà, daliyugo a fok winen à dāce inde, kawa uwar i sa wahay bəse coy ata awan. ²³ Əna daliyugo a anan taayan dəkdek bay. Way ana Apasay a Mbəróm sə varak uko mətekwe ataya fok, ti njahay nə matanan. Di dəfan ide anà luvon a aday Mbəróm i tam mənuko à dāce wa, aday dī təra wan a Mbəróm ahay sə dīdek a coy ata kutok. ²⁴ Abay aday də təmak coy bidaw? Əna də canan fan bay, dī dəfan ide mba. Way aday kə canak anan tə ide coy ata nà, way ata nə kə dəfan ide adadaf mba dāw? Wita, dowan a ngaman adəfan ide sabay! ²⁵ Aya əna, kak dī dəfan ide anà way həna də canak anan fan bay ata nà, dī ba ababa.

²⁶ Apasay Cəncan a dūkwen a nay ahay sa mak uko zek, anga mənuko nə bəle aya awan. Bina, kwa à amboh a mənuko ahay inde dūkwen, da san sə rəke way a pə Mbəróm a wa tətibay re. Apasay Cəncan a tə alay anahan, a gan amboh anà Mbəróm tə məgala anahan a təke, à yime a mənuko inde. Do zənzen i mba apan sa ga kətanən bay. ²⁷ Mbəróm a ca ide aday nà, à mivel inde. A san way ana Apasay Cəncan a sa gan may ata zle. Anga Apasay Cəncan a a cəce nə way kawa sa zlan à nga à Mbəróm vərre à yime a mənuko dō a Yesu ahay inde.

* **8:20** Ca pə Laataanooji 3.17.

²⁸ Da san zle asanaw! Do sə pəlay Mbərom tə mivél kərtek a aday Mbərom a ngaman pi mer su way anahan ata nà, kwa sə təra nə ma ma fok cəna, Mbərom a təra anan way sumor a anga dōwan ata awan. ²⁹ Mbərom a lah sə walay wa dō anahan ahay nà, kwa həna kabay, aday kà gak atan nga anga aday tã ga minje ta wan si zek anahan awan. Ata Almasihu i təra murkwaya sa wan anahan ahay fok. ³⁰ Do a aday Mbərom sa lah sə walay atan ataya nà, kə ngamak atan kurre re. Do anahan a sə ngaman atan ataya nà, kə tərak atan dīdek aya pa 'am anahan re. Do anahan a sə təra atan dō dīdek ataya nà, kə varak atan mazlaḅ coy re.

Awan saa gəzla mənuko pi zek wa tə asan zek a Mbərom nà, ibay

³¹ Həna nà, dī ja nə ma asa anaw? Kak Mbərom winen tə mənuko nà, saa mba apan sə mbasay puko nà, waya asa anaw? ³² Wan si zek anahan a dukwen, kə təmāk anan à 'am sə dəcə wa bay, əna a varan anan anà dō ahay aday tã vad anan anga mənuko fok. Matanan, i varak uko way azar aya fok kəriya pə kərtek a ta wan ata re. ³³ Saa mba apan sa zlah puko asa nà, wayaw? Sə təra mənuko dō dīdek aya pa 'am anahan nà, zek a Mbərom a sə walay mənuko ata awan. ³⁴ Waya saa mba apan sa ban mənuko anga dā gak ines asa anaw? Yesu Almasihu ta nga anahan a kə məcak, kə slabakak ahay à məkə wa, aday həna winen mə njahay a à alay puway a Mbərom. Winen apan i gan amboh anà Mbərom anga mənuko. ³⁵ Kak matanan cukutok nà, ma saa mba apan sə gəzla mənuko pi zek wa kutok anaw? Dəcə ahay dāw?

Ajalay nga daw? Aban mbiyed sə do ahay asa daw? Atə may tə mətawak daw? Mərava sə amac tə maslalam daw? Awan a inde saa mba apan sə gəzla mənuko pi zek wa tə asan zek ana Almasihu a nə ibay! ³⁶ Mə vinde à Deftere a Mbərom inde nà: «Manay pə cəved sə amac sasidew a nà, anga iken. Ta ga alay tə manay nà, kawa təman sə waslay ahay.†»

³⁷ A mamasl sə way ataya inde fok kutok, di njad məgala sə mbasay, anga Almasihu, do sə pəlay nuko, i varak uko məgala anahan. ³⁸⁻³⁹ Anga nan, na san zle lele, awan inde saa gəzla mənuko pi zek wa tə asan zek a Mbərom nà, inde sabay. Mbərom kà kak uko anan asan zek anahan tə Yesu Almasihu, Bahay a mənuko. Matanan, kwa amac, kwa sifa adəka, kwa maslay a Mbərom ahay, kwa setene ahay, kwa way sə təra à alay a həna ata awan, kwa way saa təra à alay a saa nay pa 'am azanaka ata awan, kwa do sə məgala ahay, kwa məgala sə bagəbaga mburom ahay, kwa məgala sə məke ahay, kwa way a Mbərom mə ndakay azar aya fok, awan a inde saa gəzla mənuko pi zek wa tə asan zek a Mbərom cəna, ibay!

9

Mbərom kə walak anan Isəra'ila ahay

¹ Way a ni ja həna ata nà, winen way didem awan. Nen do a Yesu, na gad mungwalay bay. Apasay Cəncan a a jan anà mez si zek uno a dukwen, 'am a anan nà, didək awan. ² Mivel uno ma rah a nə tə mugo, aday nen à dəcə ahay inde nə

† 8:36 Ca pə Jabuura 44.23.

pac pac, ³ anga Yahuda ahay, do sə zahav uno ahay. Abay â ga zek nà, suwan Mbərom â laray nen à bahay anahan wa, anga aday Yahuda ahay tâ njad sifa. Nen nà, mê gəzla pi zek wa tə Yesu Almasihu. ⁴ Tinen nà, wan sə Isəra'ila ahay. Mbərom kə tərak atan wan anahan aya awan. Kə ďakak atan anan mazlaḅ anahan, kə banak 'am tə tinen, kə varak atan Tawrita, 'am anahan. Kə ďakak atan anan cəved sə həran nga lele awan, kə zlapak i varan atan way lele aya bayak awan. ⁵ Kə varak atan Ibərahima, Isiyaku aday Yakob tə gwaslay anahan ahay bije a tinen ahay, aday Almasihu dukwen, pə sluwed si zek nà, wan sə kutov a tinen awan. Almasihu a aday dukwen, winen Mbərom, winen pa nga sə way mə ndakay aya fok. Zambaduko anan pa sə viyviya awan. Amen!

Wan a Mbərom didem aya awan

⁶ Way a Mbərom a sə zlapay anan ata kə tərak awan kəriya bay re. A'ay, əna wan sə Isəra'ila ahay tə tərak do ana Mbərom didem aya fok bay. ⁷ Aday wan sə kutov ana Ibərahima ahay tə tərak wan anahan didək aya fok bay re, bina Mbərom a jan nà: «Ki njad wan sə kutov ahay nə tə Isiyaku.*» ⁸ 'Am ata a nan sa ja nə maw? Wan mə wahay aya à kutov su do zenzen ata wa cəna, tə tərak wan a Mbərom ahay anga bəbay tə may a tinen ahay bay. Tə tərak wan a Mbərom ahay nà, anga Mbərom a sə zlapay anan ata awan. ⁹ 'Am a Mbərom a sə zlapay anan ata nà, həna: «I va daz cəna, ni may ahay, aday Saratu i njad wan.†» ¹⁰ Wita cəna coy bay

* **9:7** Ca pə Laataanooji 21.12. † **9:9** Ca pə Laataanooji 18.10-14.

re. Cuko pə Rəbeka ite. Kə wahak anan muwsa ahay anà bije a mənuko Isiyaku. ¹¹⁻¹³ Rəbeka a kə wahak anan muwsa anahan ataya fan bay nà, gwaslay ataya ta gak awan fan bay. A ga nə mer su way lele aya awan, á ga nə mer su way lelibay aya awan dukwen, tə wahak atan sa ga awan fan bay. A alay ata nà, Mbərom kà jak anan anà Rəbeka coy, a wa: «Wan zek məduwen a i gan mer su way anà wan zek cəđew awan.†» Deftere a Mbərom kà jak pə muwsa ataya, a wa: «Nə gəbək Yakob, aday nə larak anan Isuwa.§» A təra matanan anga sə đakay anan nà, Mbərom a walay dō nə pə way sa zlan à nga anà winen, bina pi mer su way su dō zenzen a bay.

¹⁴ Həna nà, dī ja nə ma kutok anaw? Mbərom kà gak mer su way tə cəved a sabay cukutok đaw? Matanan ata bay re. ¹⁵ A jan anà Musa nà: «Ni gan sumor nà, anà đowan a aday u no sa gan sumor ata way anahan. Sū go i zek wa cəna, đowan a u no ū go i zek wa ata awan.*» ¹⁶ Kawa sa ja kutok nà, Mbərom a gan sumor anà dō nà, anga a nan anà đowan a bay, kabay anga mer su way ana đowan ata bay, əna anga sumor ana Mbərom a way anahan. ¹⁷ A Deftere a Mbərom inde dukwen, Mbərom a jan anà Firawna, a wa: «Na đaf iken bahay a à Misra nà, anga aday ni ka anan məgala uno tə iken, pə iken a re, anga u no sa ndar anan sləmay uno anà dō sə daliyugo ahay fok.†» ¹⁸ Matanan acəkan, a ca ike, Mbərom

† **9:11-13** Ca pə Laataanooji 25.23. § **9:11-13** Ca pə Malakiya 1.2-3. * **9:15** Ca pə Gurtaaki 33.19. † **9:17** Ca pə Gurtaaki 9.16.

a gan sumor anà dōwan awan, kawa sa nan, aday a kuran anan nga anà dō hinen dukwen kawa sa nan.

Mivel a Mbərom sa ga tə sumor anahan sa ga ite

¹⁹ Hinahibay nà, ki jen asa: «Kak matanan cuku-tok nà, Mbərom a gafan 'am anà dō ahay pə ines angamaw? Way ahay fok tə təra dukwen, kawa sa zlan à nga asənə, ines sə dō ahay uda nə wuraw?»

²⁰ Matanan, iken a aday nə waya saa vad uway pa 'am tə Mbərom a kəlanaw? Həna nà, way ma han a nə i mba apan sa jan anà dō sa han anan: «Ka sa han nen kawa həna anan angamaw?» tətə dāw? ²¹ Dō sa han səngəle nà, məgala anahan inde pə dudō aday sa han anan way ahay kawa sa nan bidaw? I han səngəle tə dudō ata awan, aday i han anan jugwire tə dudō a mə mbəsak ata re.

²² Mer su way a Mbərom a dukwen, kətanani! A nan dō ahay tã san nə winen tə mivel a anga tinen, aday winen Ba Məgala re. Aya əna, kə ngəmak sə səmen anà dō sə jənan pə mivel, aday abay ti lize ataya acəkan. ²³ A nan anà Mbərom nà, dō ahay tã san mazlaḅ anahan nə məduwen awan, aday i gəzla anan tə mənuko anga a nan sa gak uko sumor. A walay mənuko pa 'am kurre, anga aday dā njad mazlaḅ anahan. ²⁴ Mənuko dō a Mbərom mə ngamay aya awan. Əna kə ngəmak dō ahay à wulen sə Yahuda ahay wa dəkdek bay. Kə ngəmak anan anà dō ahay à wulen su dō su kon a azar aya wa re. ²⁵ Mbərom a kə jak 'am ata tə dungo ana dō maja'am anahan Hose'a, a wa:

«Dowan aya aday abay tinen dō uno ahay bay ataya awan,

həna ni ngaman atan dō uno ahay kutok.

Dowan aya aday abay nə pəlay atan itəbay ataya awan,

həna ni pəlay atan kutok.†»

26 A ja asa, a wa:

«Û kon a aday dō ahay ta ja nà, tinen dō uno ahay itəbay ataya dūkwen,

à man ata adəka, ti ngaman atan wan ana Mbərom didek aya kutok, winen bahay sə sifa.§»

27 Dō maja'am a Mbərom Ezaya dūkwen kà jak pə Isəra'ila ahay, a wa:

«Kwa abay Isəra'ila tê wasay nə kawa wiyen sə zliner,

saa tam nà, dō ahay fok bay, əngal a mənjoek ca.

28 Mbərom Fetek i ga sariya pu dō sə daliyugo ahay anga anga sə coy.* »

29 Ezaya ata kərtek a kə lahak sa ja:

«Abay Mbərom Ba Məgala â mbəsakak uko zahav mənjoek bina,

də tərak kawa dō sə Sodoma tə Gomora.†»

Isəra'ila ahay tə sənək cəved sa tam didek a bay

30 Lele həna juko nə kəkəma asa anaw? Dō su kon a azar ataya tə njadək sə təra dō didek aya pa 'am a Mbərom anga tə dəfak nga pə Yesu. Aday abay tə pəlak sə təra dō didek aya bay re. 31 Yahuda ahay ite nà, tə pəlak sə təra dō didek aya ta sə dəfan apan anà Tawrita, əna tə njadək a cəved a bay.

32 Angamaw? Anga tinen tə bayak cəna ti njad anan ta sə dəfan apan anà Tawrita ti mer su way,

† 9:25 Ca pə Hose'a 2.1-3. § 9:26 Ca pə Hose'a 2.25. * 9:28 Ca pə Esaaya 10.22-23. † 9:29 Ca pə Esaaya 1.9; Laataanooji 19.23-28 re.

bina ta sa daf nga pə Mbərom a bay. Anga nan, tə slahak pu kon sə hawan saray ù do ata awan. ³³ A Deftere a Mbərom inde nà, Mbərom a ja pu kon ata, a wa:

«Cen apan, ni daf kon sə hawan saray anà do ahay à Urəsalima,
kon sə slahay do ahay.
Aday do kə bənak alay à winen inde ite nà, i jalay a bay.†»

10

¹ Mərak uno ahay, na gan amboh anà Mbərom tə mivel kərtek a nà, u no nə Yahuda ahay tâ njad sa tam ite. ² Ni mba apan sa ja həna dukwen, tinen apan ti rəzlen à nga wa sə pərahan azar anà Mbərom nə cekərkərre, əna mənəjəna asan wa way mə cəde ide aya awan. ³ Tə sənək sa jəka Mbərom i təra anan do ahay do didek aya pa 'am anahan kəkəməw nà, tə sənək bay. Tə pəlay sə təra do didek aya nà, tə cəved si mer su way dəkdek. Matanan, tinen tə mbərzlak a wa way sa nan à Mbərom. ⁴ Kwa pə ana Almasihu sa nay ahay wa nà, məgala ana Tawrita kə ndəvak coy. Natiya, kuwaya dowan a kə dafak apan nga cəna, Mbərom i təra anan do didek a pa 'am anahan.

Mbərom i tam anan do sa daf nga pə Yesu ahay fok

⁵ Musa a ja 'am pə cəved sə təra do didek a tə Tawrita nà, a wa: «Do sə dafan apan anà 'am ana Tawrita nà, i njad sifa nə tə winen awan.*» ⁶ Əna cəved sə təra do didek a anga sa daf nga pə Mbərom

† 9:33 Ca pə Esaaya 28.16.

* 10:5 Ca pə Farillaaji Lewin'ko'en 18.5.

nà, cara. Deftere a Mbərom a wa: «Kâ sa ja bay: “Waya sa ján à mburom anaw?†”» Kawa sa ja nà, i ján saa ngaman anà Almasihu aday i dazay anan nə wayaw? ⁷ «Kâ sa ja bay: “Waya saa dazay à mæke inde anaw?‡”» Kawa sa ja nà, waya saa zləzlamay anan Almasihu à mæke wa pə cakay sə məsinde ahay wa anaw? ⁸ Musa a ja nə kəkəma kutok anaw? A wa: «'Am a Mbərom winen bəse tə iken! Winen à 'am anak inde, à mivel anak inde re.§» Wita nà, ləbara sa 'am a hənə manay apan mi đakay anan pə cəved sa đaf nga pə Mbərom ata kutok. ⁹ Ki mba apan sa ja pa 'am sə do ahay fok, Yesu nà, winen Bahay anak tətə đaw? Kə təmahak aday kə đafak apan nga nà, Mbərom kə slabakak anan ahay à mæke wa đaw? Kak matanan nà, ata ki tam coy kutok. ¹⁰ Bina kak kə đafak nga pə Yesu à mivel anak inde nà, ki njad sə təra do đidək a pa 'am a Mbərom. Aday kak ki đakay anan pa 'am sə do ahay, Yesu winen Ba Məduwen nà, Mbərom i tam iken acəkan. ¹¹ Anga Deftere a Mbərom a ja nà: «Do kə bənak alay à winen inde ite nà, i jalay a bay.*» ¹² Cəved sa 'am ata nà, anga do ahay fok: anga Yahuda ahay, aday anga do su kon a azar aya re. Anga awan sə gəzla atan pi zek wa, ibay. Bahay a mənuko nà, winen Bahay sə do ahay fok. A gan sumor anà do sa đaf nga pə sləmay anahan ahay nà, fok. ¹³ Kawa ana Deftere a Mbərom a sa ja kutok: «Kuwaya đowan a kə đafak nga pə sləmay ana Mbərom Fetek cəna, i tam.†»

† **10:6** Ca pə Tooktaaki Tawreeta 30.12. ‡ **10:7** Ca pə Tooktaaki Tawreeta 30.13. § **10:8** Ca pə Tooktaaki Tawreeta 30.14.

* **10:11** Ca pə Esaaya 28.16. † **10:13** Ca pə Yoo'el 3.5.

Caved sə dakay anan ləbara mugom awan

14 Ti njad sə həran nga anə Mbərom a aday tə dəfak apan nga bay ata nà, kəkəmaw? Kak aday kula tə slənek anan ləbara a bay nà, ti njad sa dəf apan nga nə kəkəmaw? Aka aday kak dōwan a kə təkərek atan anan bay nà, ti sləne kəkəmaw? 15 Kak dō ma slan a ibay nà, waya saa təkər 'am ata anaw? Kawa ana Deftere a Mbərom sa ja: «Saa rəba kawa saray su dō sə dakay anan ləbara mugom ataya nə maw?†» 16 Əna saa təma anan ləbara mugom ata nə dō ahay fok bay. Dō maja'am a Mbərom Ezaya kà jak, a wa: «Ba Məduwen, waya sa dəf nga pa 'am a manay anaw?§» 17 Matanan, dō kə dəfak nga dukwen, anga ba kə slənek ləbara ana Yesu Almasihu. Aday dōwan kə slənek ləbara anahan dukwen, anga dō inde kə təkərek anan anan.

18 Kak matanan cukutok nà, ni cəce aday: Isəra'ila ahay nà, tə slənek anan ləbara a anan itəbay kələdaw? Tə slənek, bina Deftere a Mbərom kà jak, a wa:

«Tə slənek dundo ana dō maslan uno ahay pu kon pu kon fok.

'Am a tinen a kə dəzlek hus pə magaga sə daliyugo.*»

19 Kak matanan asəna, ni cəce asa re, Isəra'ila ahay tə sənək anan 'am ata bīdaw? Mbərom kə mbədəhak apan kurre tə dundo a Musa, a wa:

«Ni slabak anan sərak a kwanay pu kon kəriya awan.

† 10:15 Ca pə Esaaya 52.7. § 10:16 Ca pə Esaaya 53.1. * 10:18 Ca pə Jabuura 19.5.

Ni njak kwanay pi zek aday ki gen mivel pu kon a aday do anahan aya ta san awan bay ata awan.†»

20 Ezaya dukwen ke jarak bay, a wa:

«Mbərom a ja na: “Sa njad nen na, down aya aday te palak nen bay ataya awan.

Na kan zek dukwen, ana down aya aday te cacihek nen a bay jiga ataya awan.‡”»

21 Aday pe Isəra'ila ahay ite na, Mbərom a wa:

«Hway, nen apan ni ba sa kan alay ana do uno ahay. Əna down ataya ne te dəfo apan bay, ta ma nga se vaze upo adəka.§»

11

Isəra'ila ahay ta gan i zek wa ana Mbərom

1 Matanan kutok, ni cəce way inde kərtək aday: Kak matanan cukutok na, a nan sa ja na, Mbərom ke larak anan Isəra'ila ahay daw? Matanan bay! Anga nen a ta nga uno dukwen, nen Isəra'ila ahay. Nen me wahay a pe dala mbak ana Benyamin, zahav ana Ibərahima. 2 Mbərom ke larak anan do anahan Isəra'ila ahay bay, winen a se walay atan kwakwa. Bina ke sənən way ana Deftere a Mbərom sa ja pe Eliya ata zle asanaw. Eliya winen apan i yiman ana Mbərom anga Isəra'ila ahay, 3 a wa: «Mbərom Fetek, do anaya te vadək anan do maja'am anak ahay, te mbəzlak anan man se gadan dongo ana way a manay ahay anga iken ataya awan. Me mbəsak a se pərahak azar ne nen a taayak. Aday hwiya a nan atan sa vad nen a

† 10:19 Ca pe Tooktaaki Tawreeta 32.21. ‡ 10:20 Ca pe Esaaya 65.1. § 10:21 Ca pe Esaaya 65.2.

re.* » ⁴ Zek a Mbərom awan, a mbəfahan apan nə kəkəməw? A jan nà: «A'ay, iken taayak bay! Nə lavak anan zek tu do uno ahay inde mbulo cuwbe, tinen apan ti pəruho azar, tə dukwek anan gərmec ù vo anà Ba'al itəbay.†» ⁵ Həna ata dukwen, matanan re. Mbərom kə lavak anan zek tu do ahay inde mə walay aya à wulen sə Isəra'ila ahay wa hwiya anga sumor anahan. ⁶ Kak Mbərom kà gak atan sumor sə walay atan, a walay atan anga mer su way a tinen ahay bay, əna anga sumor anahan. Kak matanan bay cəna, wita i təra magwagway a tinen kutok, bina sumor a Mbərom sabay.

⁷ Ata həna nə kəkəmə kutok anaw? Way ana Isəra'ila ahay sə pəlay ata nà, tə njadək anan fok bay! Sa njad anan way ata cəna, do a Mbərom sə walay à wulen a tinen wa ataya awan. Zek məduwen su do a tinen aya tə kurak anan nga a tinen ahay. ⁸ Kawa ana Deftere a Mbərom sa ja: «Zek a Mbərom a sa ga aday t̄a san awan bay. Kə tacak atan anan ide,

kə dəngəzłak atan anan sləmay.

Hus biten tinen hwiya matanan.‡»

⁹ Dawuda dukwen a ja patan, a wa:

«Way sa pa sə azar uko a tinen ahay â təran atan kawa balay sa mbazl anan way sə kibe ahay, t̄a slahay anan, aday Mbərom â kəta atan.

¹⁰ Mbərom â hurof atan, aday t̄a canan ide kula sabay,

â ga atan alay aday mível a tinen â ndəroḅ.Š»

* **11:3** Ca pə 1 Laamiiḅe 19.10, 14. † **11:4** Ca pə 1 Laamiiḅe 19.18.

‡ **11:8** Ca pə Tooktaaki Tawreeta 29.3; Esaaya 6.10. § **11:10** Ca pə Jabuura 69.23-24.

¹¹ Matanan hëna, ni cæce way maza awan asa: Saray a sê dæcan anà Isëra'ila ahay ata nà, kè slahak anan à mændak fok acækan kutok dâw? A'ay! Əna anga ines a tinen, dō su kon azar aya tæ njadək cæved sa tam pæ cakay ana Mbërom kutok. A ga anan matanan aday Isëra'ila ahay tâ ga sërak pu dō su kon aya azar ataya awan. ¹² A alay ana Isëra'ila ahay sa ga ines ata nà, Mbërom kà gak anan lele anà dō su kon azar aya pæ daliyugo. Isëra'ila ahay tæ slahay cæna, dō azar aya ta njad zliile à alay a Mbërom wa. Kak Mbërom kà gak anan lele anà dō azar aya anga Isëra'ila ahay sê dæfan apan sabay ata nà, Isëra'ila ahay fok ta sak a may ahay pæ cakay anahan a asa nà, sumor anahan i zalay re bidaw?

Mbërom a tam anan dō su kon azar aya nà kækæmaw?

¹³ Hëna ni jak ikwen anà kwanay dō su kon azar aya awan. Næ tærak dō maslan ana Mbërom pæ cakay a kwanay dō su kon azar aya awan. Anga nan, na ca pi mer su way ata dükwen, mer su way lele cævedabay. ¹⁴ U no nà, dō su kon uno aya dükwen tæ cuno matanan, aday tâ ga pikwen sërak, anga aday Mbërom â tam wa dō a tinen aya ængal ti mer su way uno ata cite. ¹⁵ A alay ana Mbërom sa lar anan Isëra'ila ahay ata cæna, a zlah anan mælmal anahan tu dō su kon aya azar a pæ daliyugo fok kutok. Aday à alay azanan kè tæmahak atan maza nà, saa tæra næ ma asa anaw? Ataslay mivel i ga inde, anga dō ma mac aya ti njad sifa wiya awan.

¹⁶ Kak tæ varak anan anan pen mama'am a anà Mbërom nà, pen a ma laḅ ata azar a fok dükwen

ana Mbərom a re. * Kak tə varak anan anan sləlay si sé ahay anà Mbərom nà, alay si sé dukwen anahan aya re. ¹⁷ Alay si sé zahav a azar aya tə gəđak atan aday tə tapak ayak uda alay si sé sə kiβe à yime aya inde. 'Am ata a ja nə pə kwanay do su kon azar aya ata awan. Way ana Isəra'ila ahay sa taa təma lele aya à alay a Mbərom wa ata nà, saa təma atan həna nà, kwanay kutok. Ki təmihen anan nə kawa alay si sé sə təma way pə sləlay si sé wa ata re. ¹⁸ Anga nan kutok, kà sa kəđiyen anan alay si sé mə kəkal ataya bay. Ki həren anan nga ĩ zek kəriya nə angamaw? Kwanay adəka nà, alay si sé ahay dəkdek, məgala ana alay si sé cəna, à sləlay aya inde. Bina, məgala ana sləlay a nay à alay si sé wa adəka bay.

¹⁹ Izəne do inde à wulen a kwanay i ja: «Abay Mbərom a a kəkal anan alay si sé ataya nà, aday i tapay uda nen a kutok bidaw!» ²⁰ Acəkan, Mbərom a patay atan wa, anga aday i tapay uda iken! Əna Mbərom a patay atan anga tə dəfak apan nga bay, aday a tapay uda iken dukwen, anga kə dəfak apan nga kutok. Kə həran nga anà zek adəka bay, jəjaran à Mbərom bugol. ²¹ Anga kak Mbərom kə patak anan Isəra'ila ahay, tinen alay si sé zahav awan ata nà, a ga apak kutok nà, i patay iken ite sabay, kak kə mbəsakak sa daf apan nga nà, na daw? Iken adəka nə mə tapay a nə atapay!

²² San anan kutok aday, Mbərom nà, winen do sumor awan, əna winen zizək re. Winen zizək tu do mə slahay a pə cəved anahan wa ataya awan, əna pə iken ite kutok nà, winen do sumor awan,

* **11:16** Ca pə Limle 15.19-21.

kak iken apan ki pərahan azar hwiya nà, na. Kak matanan bay, i i patay iken a re. ²³ Yahuda ataya dukwen nà, kak tə dəfak apan nga maza dukwen, i ma atan pə dədazl a tinen kwakwa a re. Anga məgala anahan nà, inde sə tapay atan maza awan. ²⁴ Kwanay Yahuda ahay itəbay ataya nà, kwanay kawa alay si sé sə kiβe ataya kutok. Tə gəday anan à kiβe wa, ta naa tapay anan pi sé sə agay ata awan. Kak Mbərom a ga way ma da 'am a kətananan ata nà, i mba apan sa ma anan Yahuda ahay à man a tinen inde sabay kələdaw, tinen aday nə alay si sé ata dīdek aya awan?

Yahuda ahay ti i may ahay pə cakay ana Mbərom mba

²⁵ Mərak uno ahay, u no nà, sənen anan way a mi der a anan lele, aday kə həren anan nga anà zek ahay bay. Bina, Isəra'ila ahay əngal a nan atan sa dəf nga pə Mbərom bay, anga mivel a tinen mə kuray aya awan. Ti naa mbəda mba, əna do su kon azar aya Mbərom sə walay atan ataya tē mbəda apan 'am fok aday. Ata Isəra'ila i dəf nga pə Mbərom kutok. ²⁶ Natiya Mbərom a i tam anan zahav sə Isəra'ila ahay fok cite. Mə vinde à Deftere inde, Mbərom a wa:

«Dowan a saa tam anan do ahay ata nà, i nay ahay à Urəsalima wa.

I pəse anan huwan ana wan a Yakob ahay fok.

²⁷ Həna anan nà, 'am uno sa βan tə tinen à alay a ni pəsen atan anan ines a tinen ahay ata awan.†»

† 11:27 Ca pə Esaaya 59.20-21.

28 Yahuda ahay tə təra dō manidē ana Mbərom ahay, anga ta ngam sə təma ləbara mugom ata bay. Natiya kutok, kwanay dō su kon azar aya ata awan, ki mben apan sa zla à bahay anahan inde. Aya əna, Mbərom kə walak atan i pəlay atan hwiya, anga kə zlapak anan anà bije a tinen ahay. 29 Mbərom kə ngamak anan anà dōwan a aday kə zlapak anan, i varan way nà, i təra nə hwiya kawa anahan ata awan. Mbərom a mbədahan anà 'am bay. 30 Kwanay dō su kon a azar aya ata dūkwen, à alay a inde nà, kə dəfen anan ahay apan anà Mbərom a cara dāw? Əna həna ki gen anan i zek wa, anga Yahuda ahay dūkwen tə dəfak anan apan bay. 31 A təra tə tinen Yahuda ahay dūkwen matana re. Həna ti dəfan apan anà Mbərom bay, aday Mbərom kə gak ikwen sumor à yime a tinen inde kutok. Ata aday, tinen ti yam pə ines a tinen, aday tã gan i zek wa anà Mbərom ite. 32 Matanan, Mbərom kə varak anan cəved anà kuwaya anga aday à dəfan apan anà Mbərom bay ata way anahan. Ata aday dō ahay ti gan i zek wa dūkwen, fok a tinen a kutok.

Mazlaḅ a Mbərom

33 Tə didem a, sumor a Mbərom nà, məduwen awan. Asan way anahan kə zalak dō ahay fok, aday a san way ahay nə fok. Way anahan sə bayak dūkwen, dōwan a san sə dākay anan tətibay. Dōwan sə gəzlan alay anà cəved anahan ibay fok re.

34 Deftere a Mbərom a ja nà:

«Sa san abayak nga ana Mbərom a nə wayaw?

Dōwan inde saa təkəren 'am a sləmay ibay.†»

† 11:34 Ca pə Esaaya 40.13.

35 «Waya sə varan way aday i tərən gudire à Mbərom anaw?§»

36 Sə ndakay anan way ahay fok nə Mbərom.

Way ahay fok à alay anahan inde,

aday ti ga inde đukwen anga winen.

Do ahay tê varan mazla6 anà Mbərom pa sə viyviya awan! Amen.

12

Anjahay ana do si mer su way ana Mbərom

¹ Mərak uno ahay, Mbərom kà gak uko sumor nə bayak awan. Anga nan, nə cəce pikwen wa həna kutok nà, viren anan anan nga a kwanay anà Mbərom, kawa way sə do ahay sə varan anà Mbərom tə sifa aya ata awan. Tərən do ma ga nga aya anga Mbərom. Ata nà, i zlan à nga anà Mbərom a kutok, aday ki həren anan nga tə đidəm awan. ² Kí gen kawa do sə daliyugo ahay bay. Adəka bay, mbiken anan mivel a kwanay anà Mbərom á mbəda anan, ta sə varak ikwen abayak nga wiya aya awan. Ata nà, ki sənən way ana Mbərom a sa gan may ata kutok: way sərom aya awan, way sa zlan à nga, aday way lele aya kutok.

³ Nen nà, Mbərom kà gak uno sumor, kə tərak nen do maslan anahan. Anga nan, nen apan ni jak ikwen fok, na wa: Kê həren anan nga anà zek bay. Sənən adəka nà, nga a kwanay aya awan. Cen pə məgala ana Mbərom a sə varak ikwen ata awan aday. Ki sənən kutok, kwanay pə cəved a Mbərom nə kəkəmaw.

§ 11:35 Ca pə Ayuba 41.3.

⁴ Zek su dō nà, kərtek, əna hawal aya inde apan dukwen bayak awan, kuwaya ti mer su way anahan cara. ⁵ Tə mənuko həna dukwen, matanan. Mənuko bayak awan, əna mənuko zek kərtektəkke, anga mənuko mə japay aya tə Yesu Almasihu, aday mənuko fok mə japay aya pi zek re.

⁶ Mbərom kə varak uko məgala ahay nə cara cara, kawa sa zlan à nga anà winen awan. Natiya, kuwaya â ga anan mer su way tə way ana Mbərom a sə varan ata awan. Kak Mbərom a varak nə məgala sə ma anan 'am anahan awan, ma anan kawa anahan sə varak anan məgala ata kutok.

⁷ Kak Mbərom a varak nə məgala sa man zek anà dō ahay, man atan zek. Kak Mbərom a varak məgala sə tətakan anan way anà dō ahay, tətakan atan anan. ⁸ Kak Mbərom a varak nə məgala sə varan gədan anà dō ahay, varan atan gədan. Kak Mbərom a varak məgala sa varan way anà dō mətawak aya awan, varan atan tə mível kərtek awan. Kak Mbərom a varak nə məgala sə njahan pa 'am wa anà dō ahay, njahan atan pa 'am wa tə mível kərtek awan. Kak Mbərom a varak məgala sa gan sumor anà dō ahay nà, ga anan tə ataslay mível awan.

⁹ Pəlen dō a azar aya tə mível kərtek awan, aday tə təbəlem dəkdək bay. Way lelibay aya cəna, kə ngəmen bay. Pəlen nə way lele aya awan. ¹⁰ Pəlen zek ahay à wulen a kwanay, kawa mərak sə pəlay zek ahay ataya awan. Dəfen anan apan anà dō a azar aya tə mível kərtek awan. ¹¹ Gen mer su way nə tə məgala si zek a kwanay a təkə. Kə tərən dō sə isew ahay bay. Gen anan mer su way anà Bahay a

nuko Yesu nà tə mivɛl kərtek a re. ¹² Dəfen anan idɛ a kwanay zuhhwe nà, pə way ana Mbərom saa varak uko ata tə ataslay mivɛl awan. Səmen anan anà dɛce ahay, gen anan amboh anà Mbərom nə kwa siwa siwa fok. ¹³ Gəzlen zlile a kwanay ahay tu dɔ a Yesu ahay, kak ana tinen ibay nà, na. Təmihen mbəlok ahay à gala a kwanay ahay.

¹⁴ Gen anan amboh a Mbərom aday â daf alay sə mazlaɓ anahan pu dɔ sə jugwar pikwen wa 'am ahay ataya awan. Kâ saa tahislen atan bay. ¹⁵ Tislen mivɛl tu dɔ sə taslay mivɛl ahay. Yimen pi zek tu dɔ sa yam ahay. ¹⁶ 'Am â zlak ikwen pi zek tu dɔ a kwanay ahay. Kê hərən anan nga anà zek bay. Gen anan mer su way ahay nə fok lele, kwa mer su way cəɖew aya awan. Kí cen pa nga a kwanay kawa dɔ kəlire* aya bay.

¹⁷ Kak dɔwan a kà gak ikwen huwan nà, kâ si men anan anan uda siked a bay. Pəlay adəka nà, cəɖɛd sa ga way lele aya aday dɔ ahay ta san zle, way lele aya ata awan. ¹⁸ Ga məgala lele, aday kak cəɖɛd inde nà, njahay zay tə dɔ ahay fok. ¹⁹ Kwanay car uno ahay, kí men anan anan uda siked anà dɔwan bay. Mbəsiken anan Mbərom a â sa ga patan mivɛl. Deftere a Mbərom a ja nà: «Mbərom Fetek a wa: “Ama siked nà, anuno kərtek. Saa hamay anan huwan sə dɔ ahay nà, nen awan.†”» ²⁰ Adəka nà, gen kawa ana Deftere a Mbərom sa ja: «Kak dɔ manidɛ anak, may a han apan nà, varan daf. Kak sa gan nə jom, varan a'am â sa. Ka gak matanan kutok nà, i təra kawa kə

* **12:16** Kəlire a anan nà, madan bay, əna asan way ana Apasay a Mbərom. † **12:19** Ca pə Tooktaaki Tawreeta 32.35.

halan slan sə uko pa nga, i yam pə ines anahan kutok.†» 21 Kə mbəsiken anan cəved anà sədøk à mbasay pikwen bay, əna mbisen pə sədøk ta sa ga way lele aya awan adəka.

13

Dəfen anan apan anà bahay sə daliyugo ahay

¹ Kuwaya à dəfan apan anà ngomna, anga dō sə lavan nga anà dō ahay ataya fok, sə varan atan məgala ata nà, zek a Mbərom awan. Aday sa dəf atan dukwen, winen a re. ² Matanan kutok, dōwan a kə sədərek pə ngomna dukwen, a səder nə pi zek a Mbərom awan. Ata, dō matanan ata a ngəzahay pi zek nə sariya a Mbərom. ³ Aday dō sa ga way lele aya ite nà, ti jəjaran anà dō sə lavan atan nga ahay itəbay, si dō sa ga way lelibay aya aday bina. A nak sə jəjaran anà ngomna bay ba? Ga nə way lele awan. Ata ngomna i hərak nga. ⁴ Matanan, anga winen dukwen, a ga nə mer su way a Mbərom a re. A nan sa mak ikwen zek sa ga way lele aya awan. Aday kak ka gak way lelibay a dukwen, jəjaran, anga Mbərom a varan məgala ata nə kəriya bay re. Winen dō si mer su way a Mbərom anga sə dakan anan mivel a Mbərom sa ga anà dō ahay ta sa gan atan sariya pə way lelibay aya awan. ⁵ Anga nan, lele sə dəfan apan anà ngomna. Gen matanan anga kə sənən zle à mivel a kwanay a nà, wita cəved lele awan, bina anga sa jəka t̄a sa gak ikwen sariya bay ata adəka bay.

⁶ Aday dukwen, ka var jangal nà, anga nan re, bina Mbərom kə dəfak anan dō si mer su way ataya

† 12:20 Ca pə Balndi 25.21-22.

tâ ga anan lele. ⁷ Himen anan anan anà dōwan ataya way a tēde ki himen atan ataya awan. Viren jangal anà dō sē cakal aya awan. Viren anan anan dala sē duwan anà dō sē tēma aya awan. Jājiren anan anà dō a tēde ki jājiren atan ataya awan, aday dāfen anan apan anà dō a tēde ki dāfen atan apan ataya re.

Pālen dō a azar aya anga sē dāfan apan anà Mbārom

⁸ Gudire ana dōwan â ga inde pikwen ibay, si gudire kārtektakke saa mbādek pikwen nà, na: gudire sē asan zek. Gudire ata nà, a ndav itābay. Aday dō sa san dō nà, kà gak way ana Tawrita sa gan may ata fok. ⁹ Mbārom a jak uko nà: «Kâ ga mādīgweđ bay, kâ vad nga su dō bay, kâ ga akar bay, kâ ga ubor pē way su dō bay.*» 'Am a anaya pi zek tē azar aya fok nē mē japay a nà, â 'am kārtek a inde, a wa: «Pēlay anan dō sē cakay su doh anak kawa iken sē pēlay anan nga anak ata awan.†» ¹⁰ Dō sē pēlay anan dō sē cakay su doh anahan nà, a gan way lelibay a bay. Matanan, kak kē pēlak anan dō sē cakay su doh anak ahay nà, kē dāfak anan apan anà Tawrita fok kutok.

¹¹ Gen matanan, anga kē sēnen alay a anan ata zle, alay sē pēdek pē ahan a kwanay ahay wa kutok. Bina alay ana Mbārom saa tam kwanay sē coy ata, winen bāse. Winen dāren kawa â alay a mēnuko sē dāfay ahay nga pē Yesu ata sabay. ¹² Luvon winen apan i ndav, idē winen apan i cēde. Dâ ga way a mēnuko sa taa ga sē luvon ataya sabay. Ruko way

* **13:9** Ca pē Gurtaaki 20.13-15, 17; Tooktaaki Tawreeta 5.17-19,

21. † **13:9** Ca pē Farillaaji Lewiŋko'en 19.18.

sə alay a mənuko ahay saa vad anan zek tə way lelibay ataya si pec kutok. ¹³ Zluko tə cəved lele aya kawa do sa bar si pec ahay ata awan. Dê vaway nga tə mahay bay, dê mbəsakan zek anà agəsle lelibay aya bay, tə cəved a wura wura dukwen dâ ján uho bay re, dê täre bay, aday dâ ga ubor pə way sə do azar aya bay. ¹⁴ Mbəsiken anan cəved anà Bahay a mənuko Yesu Almasihu â tərak ikwen way sə alay a kwanay awan. Kê bayiken pə way sə ubor si zek a kwanay ahay sabay.

14

Kî men anan anan mungok anà zek ahay bay

¹ Təmihen anan do bale a pə cəved sə pərahan azar anà Yesu ataya awan, mənjenja kwanay sə täre tə winen pə way anahan sə bayak à mível anahan inde ata awan. ² Do azar aya ti bayak, way sa pa inde mə gafay 'am a ibay. Ti rac way ahay so. Əna do aday winen bale a pə cəved a Mbərom ata nà, i rac sluwed itəbay. ³ Dowan a sa rac way so ata â sa kədəy anan dowan a sa rac sluwed itəbay ata bay. Aday dowan sa rac sluwed itəbay ata dukwen, â sa man anan mungok anà dowan sa rac way so ata bay re, anga Mbərom winen nà, kə təmahak anan mərak ata re. ⁴ Iken nə wayaw? Ka ra zek sa man anan mungok anà file su do hinen ata nà, kəkəməw? Kə gak way lelibay a nà, saa gafan 'am nə bahay anahan. Kə gak way lele dukwen, saa ngəran dukwen, bahay anahan ata re. Tə didem a nà, Bahay a mənuko i mba apan sa gan nga tətə, i tavay nə njənan.

⁵ Azar su dō a, a bayak nà, luvon ahay inde sè zalay luvon hinen ahay, aday dō ahay inde tē bayak nē luvon ahay fok nē hērro. Kuwaya â san anan lele, way anahan a sē bayak apan à mivēl inde ata awan. ⁶ Kak dōwan a kē zalak anan luvon hinen pē luvon a azar aya wa, a ga matanan anga sē hēran nga anā Bahay a nuko. Dō sa pa way so, a nan dūkwēn sē hēran nga anā Bahay a nuko, anga a ngēran à Mbērom aday a sa pa way. Ata dō sa pa way azar aya itēbay ata dūkwēn, a nan sē hēran anan nga anā Bahay a nuko re, aday a ngēran dūkwēn anā Mbērom a re.

⁷ Dōwan a inde à wulen a mēnuko, a lavan nga anā zek anahan tēte pē daliyugo dūkwēn ibay. Aday dōwan sa mac anga nga anahan a dūkwēn ibay re. ⁸ Kak mēnuko tē sifa aya nà, wita anga aday dā ga mer su way ana Bahay a mēnuko. Kak dē mēcak, dā mac anga sa ga dūkwēn mer su way anahan a re. Matanan, kwa â ga nē mēnuko tē sifa aya awan, kwa â ga nē dē mēcak, mēnuko dō si mer su way ana Bahay a mēnuko hwiya. ⁹ Anga Yesu Almasihu nē kē mēcak, kē slabakak ahay à mēke wa, aday â tēra bahay su dō tē sifa aya awan, aday winen bahay su dō ma mac aya re.

¹⁰ Aday iken, ka gan sariya anā dō sē cakay su doh anak nà, angamaw? Kē kēdēy anan nà, angamaw? Mēnuko a fok, dī zla saa tavay pa 'am ana Mbērom, dō saa gak uko sariya ata awan.

¹¹ Mbērom a ja à Deftere anahan inde, a wa:

«Tē dīfēk awan, kuwaya fok i nay ahay sa naa dukwo gērmec ù vo.

Kuwaya i ja ta 'am anahan awan, nen nə Mbərom acəkan.* »

¹² Kawa sa ja bine siwaw nà, kuwaya i tavay pa 'am a Mbərom, i i đakay anan way anahan sa ga həna ata tə alay anahan awan.

Kə fakay anan mərək anak i ines inde bay

¹³ Kak matanan cukutok nà, đə mbədək sa gan sariya anà mərək a mənuko ahay sabay. Adəka bay, kà si gen way aday i fakay anan mərək ahay i ines inde ata bay. ¹⁴ Bina manay mə japay aya tə Bahay a mənuko Yesu, aday na san zle lele, awan inde ma ga mənjadək a ta nga anahan a nà, ibay. Əna dowan a kə bayakak awan a inde nə tə mənjadək a kəma, à sa pa bay, anga pə winen nà, a ga mənjadək acəkan. ¹⁵ Kak kə nəsek anan mivəl anà mərək anak ahay tə way sa pa anak nà, ata a nan sa ja nə kə pəlay anan bay. Almasihu kə məcak anga mərək ata awan. Way sa pa anak à sa lize anan bay. ¹⁶ A ga apak nà, way sa pa anak ata nà, lele. Əna kak ka san zle dō ahay ti i jak nə lelibay kəma, kà pa bay, aday dō ahay tà ja apak way lelibay a sabay. ¹⁷ 'Am sə bahay a Mbərom nà, kà jak awan pə way anak sa pa ata bay. Kwa pə way anak sa sa ata đukwen, kà jak awan bay re. Bahay a Mbərom nà, way ana Apasay Cəncan a sa ga à mənuko inde ata awan. A mak uko zek sa ga way lele aya, a varak uko zay sə njahay pə kərtek awan, aday i varak uko ataslay mivəl. ¹⁸ Dowan a winen apan i gan mer su way anà Yesu Almasihu matanan ata nà, i zlan à nga anà Mbərom kutok,

* **14:11** Ca pə Esaaya 45.23.

aday dō ahay ti dāfan apan anà dō matanan ata awan.

¹⁹ Anga nan, guko mægala sa ga way sə ngəzahay ahay zay ataya awan, aday way sa man zek anà dō ahay sa har à 'am a Mbərom inde ataya re. ²⁰ Kā nes anan mer su way a Mbərom anga way anak sa pa bay. Ayaw, awan inde mənjadak a bay. Əna, kak mərak anak ahay ti sa slahay anga way anak sa pa cəna, mbəsak sa pa way ata awan. ²¹ Way lele cəna, kâ sa ga way sə fakay anan mərak ahay i ines inde ataya bay, kwa â ga nə sa rac sluwed, kwa â ga nə sa sa mahay, kwa â ga nə sa ga ma ma fok. ²² Way anak sa san pa 'am a anan ata nà, kâ jan anan anà dōwan bay, si kwanay tə Mbərom a dəkdek. Do sa ga way tə ajalay nga a cuwcew bay ata cəna, i taslay mivél. ²³ Aya əna, dō sə vədan uway anà nga anahan anga way anahan sa pa nà, winen apan i ga ines, anga kə dəfak anan mivél anahan pə way anahan a sa ga ata bay. Pa 'am a Mbərom nà, dōwan a kà gak way aday a san sa jəka lelibay kabay lele dukwen a san bay cəna, kà gak ines.

15

Ga way sa zlan à nga anà dō a azar aya awan

¹ Mənuko dō mægala aya pə cəved a Mbərom ata, muko anan zek anà dō bəle aya awan. Dâ ga way sa zlak uko à nga à nuko vərre a bay. ² Mənuko fok, guko way sa zlan à nga anà mərak a mənuko ahay, anga aday dâ man atan zek sa har pa 'am ana Mbərom. ³ Yesu Almasihu a ta nga anahan a dukwen kə pəlak way sa zlan à nga a bay re. Adəka bay, a təra nə kawa mə vinde apan à Deftere a

Mbərom inde ata awan, a wa: «Do ahay tə gənahak nà, anakiken Mbərom, əna 'am a tinen ata a njad nə nen awan.*»⁴ Way a mə vinde à Deftere a Mbərom inde ata fok, tə vinde anan anga aday way a mə vinde ata â đakak uko anan way, aday anga đê đəfan ide anà way a Mbərom sə zlapak uko anan ataya awan. Ata đí đəma way ahay lele kawa ana Deftere sə varak uko anan məgala ata awan.⁵ Mbərom Bahay sə varan məgala anà do ahay sə đəma way ata, â təra anan abayak nga a kwanay kərtek, aday kí gen way kawa ana Almasihu Yesu sa ga ataya awan.⁶ Ata kwanay a fok ki njiden sə həran nga anà Mbərom, Bəbay ana Bahay a nuko Yesu Almasihu, tə cəved kərtek awan. 'Am a kwanay đukwen kərtek awan.

Do su kon azar aya tê həran nga anà Mbərom

⁷ Matanan, təmihen zek ahay, kwanay a fok, kawa ana Almasihu sə təma kwanay ata re, aday do ahay tê həran nga anà Mbərom.⁸ Na jak ikwen nà, Almasihu Yesu kə tərak do si mer su way ana Yahuda ahay, anga sə đakan atan anan nà, Mbərom winen do sə đidek, aday way anahan sə zlapan anan anà bije a manay ahay fok ata ti təra.⁹ Aday ata, do su kon azar aya ata ti həran nga anà Mbərom anga sumor anahan sa ga anga tinen ata re. A təra kawa Deftere a Mbərom sa ja apan ata awan, a wa:
«Anga nan, ni hərak nga, Mbərom uno, à wulen su
do aday tinen Yahuda ahay bay ataya awan,
ni zambad iken tə ara ahay.†»

* 15:3 Ca pə Jabuura 69.10. † 15:9 Ca pə 2 Samuyila 22.50; Jabuura 18.50.

¹⁰ 'Am a Mbərom a ja asa, a wa:
«Kwanay Yahuda ahay itəbay ataya awan,
tislen mivel pə kərtek a tu dō a Mbərom
ahay.†»

¹¹ A man hinen asa, a wa:
«Kwanay Yahuda ahay itəbay ataya fok,
həren anan nga anà Mbərom Fetek.
Kwanay dō su kon ahay fok,
zambiden anan.§»

¹² Ezaya kà jak re, a wa:
«Dō sə slala ana Yisa i nay ahay saa təra bahay su
dō su kon a azar aya awan.

Tinen ti dəfan ide aday â tam atan.*»

¹³ Mbərom, dō sə varan məgala anà dō ahay sə
dəfan ide ata, â varak ikwen ataslay mivel, â varak
ikwen zay, anga kə dəfen nga pə winen awan.
Natiya ki dəfen anan ide bayak a tə məgala sə
Apasay Cəncan awan.

Mer su way ana Pol

¹⁴ Mərak uno ahay, nen a ta nga uno dukwen,
na san zle, kwanay nə dō lele aya awan, kə sənən
didek zle, aday ki mben apan sə tətakan anan way
anà zek a kwanay ahay coy. ¹⁵ Əna, nə vindək
ikwen ayak tə gədan a pə way azar aya nà, anga
u no kə mbədəken anan way a anaya à nga wa
bay. Na ga matanan, anga zek a Mbərom a kà gak
uno sumor anahan ¹⁶ sa dəf nen dō si mer su way
ana Almasihu Yesu awan, à wulen su dō su kon
azar aya Yahuda ahay bay ata awan. Nen apan ni
dəkan atan anan ləbara mugom a sa nay pə cakay

† **15:10** Ca pə Tooktaaki Tawreeta 32.43. § **15:11** Ca pə Jabuura
117.1. * **15:12** Ca pə Esaaya 11.10.

a Mbərom wa ata nà, nə tərak kawa dō sə gəfan dundo anà way anga Mbərom. Anga kak tə dəfak apan nga nà, ata ti təra kawa way mə varan aya, Apasay Cəncan a sa gan nga cara aday â zlan à nga anà Mbərom ata awan.

¹⁷ Natiya kutok, ni taslay mivel ti mer su way ana Mbərom sə vuro anga ajapay a manay tə Almasihu Yesu ata awan. ¹⁸ Ni ja 'am sə awan maza kula bay. Ni ja nà, pə way ana Almasihu a sa ga ti nen ata dəkdek. Anga kə varak uno məgala sə bənan alay anà dō su kon aya aday tinen Yahuda ahay itəbay ataya pə cakay ana Mbərom, aday tē dəfan apan. A ga matanan ata nà, ta 'am uno sa ja ataya, aday tə way uno sa ga ataya, ¹⁹ aday tə masuwayan ahay cara cara, aday tə məgala ana Apasay anahan re. Nə dəkak anan anan ləbara mugom a pə Yesu Almasihu anà dō ahay, nə dazlan ahay kwa à Urəsalima wa, hus nə dəzle anan à Iliriya. ²⁰ U zlo à nga sə dəkay anan ləbara mugom a à man aya aday dō ahay tə slənek anan ləbara a Yesu Almasihu fan bay ataya awan, anga u no sa ga mer su way pa su dō hinen bay. ²¹ U no adəka nà, â təra kawa winen mə vinde a à Deftere a Mbərom inde ata awan:

«Dowan aya aday kula ta jak atan 'am pə winen itəbay ataya, tinen ti canan.

Aday dowan aya kula tə slənek way pə winen itəbay ataya, ti san anan kutok.†»

A nan anà Pol sa zla à Ruma

²² Anga nan kutok, saray bayak a na gak anan may sa zlak ayak saa cay ahay pikwen cəna, na

† 15:21 Ca pə Esaaya 52.15.

njad caved a bay. ²³ Kà gak ava bayak a u no sa cak ikwen ahay ide, əna mer su way uno kə mbəsakak uno caved bay. Həna mer su way uno à man a anan kə ndəvak kutok. ²⁴ Natiya, à alay a ni i zla à Espaniya ata nà, ni njahay àga kwanay mənjøek, anga aday kə tislən uno mivel aday kī men uno zek tə caved sə dəzle à man ata awan.

²⁵ Əna həna ni zla à Urəsalima aday ni i man zek anà dō a Yesu ahay à man ata awan, ²⁶ anga dō a Yesu ahay à Makedoniya tə Akaya ta gak anan may sə cakal way anga sa man zek anà dō mətawak aya à wulən su dō a Yesu ahay à Urəsalima. ²⁷ Tə bayak sə cakal way ata nə tə alay a tinen aya, aday tədə sa ga nə abay matanan way anahan. Yahuda ahay ta mak anan zek anà dō su kon azar aya sa njad anan magwagway ana Mbərom. Matanan re, lele nə dō su kon a azar aya tã man zek anà Yahuda ahay tə way sə daliyugo ahay ite re. ²⁸ Natiya kutok, na sak a ndav anan mer su way ata aday nə varak atan anan dala ata coy nà, ni i zla à Espaniya tə àga kwanay. ²⁹ Na san zle re, na sak a zlak ayak àga kwanay nà, Yesu Almasihu i gak ikwen sumor bayak a anga nen a sa cak ikwen ahay ide ata awan.

³⁰ Mərak uno ahay, kwanay kə dəfen nga pə Bahay a mənuko Yesu Almasihu, aday Apasay a Mbərom kə varak ikwen məgala sə pəlay zek ahay. Anga nan kutok, nen apan ni gak ikwen amboh, kem, gen anan amboh à Mbərom tə mivel kərtek a anga nen, aday ũ mo zek. ³¹ Gen amboh, anga aday dō sə Yahudiya ahay aday tə dəfak nga pə Yesu bay ataya tã bəno mbiyed bay ite. Gen amboh dukwen, aday way uno saa zla anan à Urəsalima ata à zlan à

nga anà dō a Yesu ahay à man ata awan. ³² Natiya, kak Mbərom kə pəlak nà, ni zlak ayak àga kwanay nen mə taslay mivél awan. Ata ni njad sə taslay mivél pə kərtek a tə kwanay a fok kutok.

³³ Mbərom, dō sa taa var zay ata, â gak ikwen nga. Amen!

16

Pol a jan 'am anà Ruma ahay

¹ U no sa jak ikwen ayak 'am hənə pə mərak a mənuko Fəbe. Uwar ata a ga mer su way ana Mbərom à Kenkeriya à wulen su dō a Yesu ahay.

² Kà zlak ayak àga kwanay cəna, təmihen anan tə mivél kərtek a lele, anga winen dō ana Bahay a mənuko. Təmihen anan kawa abay tədə dō a Yesu ahay ti ga ata awan. Viren anan way sə kəcan ata fok, anga kà mak anan zek anà dō ahay bayak a, kwa ĩ nen a dukwen, kà mak uno zek a re.

³ Jen anan 'am anà atə Pəriskila ta mbaz anahan Akilas. Manay ma taa ga mer su way ana Almasihu Yesu nə pə kərtek awan. ⁴ A alay a inde abay ni mac coy nà, su mo zek sa tam nə tinen awan. Abay kwa ti mac anga nen dukwen, tə lavak anan zek coy. Saa ngəran atan nə nen dəkdek bay. Dō a Yesu ahay aday tinen Yahuda ahay bay ataya fok ti ngəran atan re. ⁵ Na jak anan 'am anà dō a Yesu ahay sə halay nga àga tinen ataya fok re.

Na jak anan ayak 'am anà Epaynet, car uno dīdek awan. Winen dō sa lah sa daf nga pə Yesu Almasihu mama'am a pə daliyugo sə Aziya. ⁶ Na jak anan ayak 'am anà Mariyama, winen dukwen kà gak mer su way bayak a anga kwanay.

⁷ Na jak anan ayak 'am anà dō sə àga nen ahay, atə Andərenikus tə Yuniyas. Ma pay dangay nə jiga awan, tinen dō tə mazlaḅ aya bayak a à wulen su dō maslan ahay, aday tə luho sa daf nga pə Yesu Almasihu adəka, bina nə lahan atan bay.

⁸ Na jak anan ayak 'am anà Ampəliyatus, car uno awan, manay à alay ana Bahay Yesu inde maya awan.

⁹ Na jak anan ayak 'am anà Urben ma taa ga mer su way ana Yesu Almasihu nə pə kərtek awan.

Na jak anan ayak 'am anà Sətakis, car uno didek awan.

¹⁰ Na jak anan ayak 'am anà Apeles, winen dukwen kà gak dəce anga Yesu Almasihu aday kə səmak anan lele.

Na jak anan ayak 'am anà dō sə àga Aristobul ahay re.

¹¹ Na jak anan ayak 'am anà dō uno Herodiyon.

Na jak anan ayak 'am anà dō a Bahay a mənuko Yesu ahay àga Narsis.

¹² Na jak anan ayak 'am anà Tirofen tə Tiropas, dō sa ga mer su way ana Bahay a mənuko Yesu ahay.

Na jak anan ayak 'am anà Persis, mazar uno didek awan, sa ga mer su way anga Bahay a mənuko bayak a nə winen.

¹³ Na jak anan ayak 'am anà Rufus, dō lele pə cəved sə pərahan azar anà Bahay a mənuko Yesu.

Na jak anan ayak 'am anà may anahan, kà gak uno nga kawa nen wan si zek anahan didek awan.

¹⁴ Na jak anan ayak 'am anà Sinkərit, Fəlegon, Hermes, Patrobas, Hermas, aday dō a Yesu azar aya àga tinen ataya fok re.

¹⁵ Na jak anan ayak 'am anà Filolog tə Yuliya, aday atə Nere tə mərak anahan re.

Na jak anan ayak 'am anà Olimp as aday anà dō a Yesu azar aya àga tinen ataya fōk re.

¹⁶ Jen anan 'am i zek ahay lele. Dō sə egliz ana Yesu Almasihu ahay fōk ta jak ikwen ayak 'am re.

Andav sa 'am ahay

¹⁷ Mərak uno ahay, ma gak ikwen ayak kem, gen anan ngatay anà dō sa ngam way a kwanay mə tətak aya bay ataya awan. Tinen apan ti gəzla anan dō ahay pi zek wa, aday tinen apan ti fakan alay anà dō ahay pə cəved lele aya wa. Kə njihen pə cakay a tinen bay. ¹⁸ Zahav su dō ataya nà, ta ga nə mer su way ana Bahay a nuko Yesu Almasihu bay, si way sa zlan atan à nga vərre. Tinen apan ti ran mindel anà dō ahay nə ta 'am. Natiya, tə njəkan uda anà dō ma san way a bay ataya awan. ¹⁹ Kwanay ite nà, dō ahay fōk ta san zle, kə dəfen anan apan anà Bahay a nuko Yesu. Anga nan, nen apan ni taslay mivəl tə kwanay bayak a re. U no nà, tərən dō sa san sa ga mer su way lele aya dəkdek, mənəna sə japay anan tə huwan. ²⁰ I njahay bayak a sabay, Mbərom, Bahay sə zay, i varak ikwen məgala sə mbasay pə Fakalaw, ki jənen apan bəse coy. Bahay a nuko Yesu à gak ikwen sumor anahan.

²¹ Timote, dōwan a sa ga mer su way maya ti nen ata kà jak ikwen ayak 'am. Dō uno a anaya ta jak ikwen ayak 'am a re: atə Lukiyus tə Yason tatə Sosipater. ²² Nen Tertiyus, dō sə vinde dərəwel ana Pol a anan, na jak ikwen ayak 'am, nen dō ana Bahay a nuko Yesu. ²³ Gayus kà jak ikwen ayak

'am. Nə njahay nà, àga winen, aday dō a Yesu ahay ta taa nay sa ga amboh àga winen. Erastus, dō sa ban dala sə wulen su doh a anan ata, tə Kawartus, mərak a mənuko, ta jak ikwen ayak 'am re.

[²⁴ Bahay a mənuko Yesu à gak ikwen sumor à kwanay a fok. Amen.]

Pol a həran nga anà Mbərom

²⁵ Zambaduko anan sləmay a Mbərom! I mba apan sə varak ikwen məgala sə njahay mə ngazlay saray aya à cəved anahan inde, kawa ana ləbara mugom a nen sə dəkak ikwen anan ata awan. Kwakwa ata nà, Mbərom kə dəkək anan ləbara mugom ata awan. ²⁶ Əna həna winen a kà kak anan ahay uho, aday dō ahay tə wazay nə way ana dō maja'am a Mbərom ataya sə vinde pə Almasihu ata awan. A ga matanan, anga aday dō su kon ahay fok tã daf apan nga, tê dəfan apan kutok. ²⁷ Həruko anan nga à Mbərom pa sə viyviya awan! Asan way anahan nə a zalay way ahay fok. Həruko anan nga anga Yesu Almasihu re. Amen!

Aḅan 'am wiya awan
New Testament in Mbuko (CM:mqb:Mbuko)

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mbuko

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Mbuko

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022
85377c5a-ee2b-5540-a6b5-8f8a5a729092